

I Híwó?di Tun Jesus Christ-Ví?gedi Mark Ita?nandi?

John i? p'ó?p'oekandi?di Jôesiví tun in t'owa ovâytunphadende?

¹ Nă?i-ân namuu i? híwó?di tun Jesus-ví?gedi, i-á namuu i? to?wí Jôesi Tádádí óesóge?i? t'owa ovây?aywoenídí, i?bá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.
² Hăn?oe Jôesi Tádáví tukhe?bi?, Isaiah gin nakhâwă?i?, ita?nan háa Jôesi Tádá iví ay itu?annin, ginnân:

³ Ót'ôeyanbe, naví t'ôepa?aa?i? uví páadé wînsankhâymaa.

I?dân ugí? in p'ôe wônkhây?amí.

Oe ahkon deedi i? t'ôepa?aa?i? ûntuhkwintúuní,
“In p'ôe binkhây?an i? shánkí natsonji?igí?
Hă?i p'ôe?ây-á wá? igí? binta?ge?an.”

⁴ John i? p'ó?p'oekandi-ân i? t'ôepa?aa?i? namuu. Oe ahkon deedi Jôesiví tun in t'owa ovâyt'ôekanhondi ovâytumáa, “Unbí t'aywó?di binjoe?an, hedânho Jôesi Tádádí wovây?owóje-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó?p'oe?amí.” ⁵ Hedi hânho báyéki t'owa Judea nangewin hedá Jerusalem bú?windá ee naji? iwepiye dimää, hedi in to?wên dívít'aywó?dihăätsi?annin in Jordan p'o'k'ay iwe ovâyp'ó?p'oe?an.

⁶ John-bí aa kamäyo phódí ûnpa?an, hedá napújeba?áamuu, hedi khowí?dá hedá thaawăä áp'o ishaa?i-á ik'oe. ⁷ Hedi ginnân in t'owa

ovâytumáa: “Wí toʷwí naví shánkí tsonan, hedânho Jôesi Tádádí wovâyʷowóje-ídí, ihaydânho naadi wâypʷóʷpʷoeʷamíkhuu imáaʷi naví tíʷúgé napowagíʷo, hedi naa ihay híwóʷdi wóʷmuupí dáytʷä-ídí iví anto wänbo dônmaʷpʷädi-ídí. ⁸ Naadá pʷoedidaʷ wâypʷóʷpʷoeʷoʷ, hewänbo iʷdá iʷ Yäʷdâaʷi Pʷoewaahâ wovâysankhâymáa wí pʷóʷpʷoekan waagibá.”

Jesus óepʷóʷpʷoeʷan

⁹ Ihayhääbá Jesus oe Nazareth búʷdí napówá, Galilee nantaa búgedí, hedi in Jordan pʷoʷkʷay iwe John-di óepʷóʷpʷoeʷan. ¹⁰ Hedi Jesus ee pʷoe iwedí natsʷanpeeʷäʷ ihaydi, makówá nakhuudeemändi iʷ Yäʷdâaʷi Pʷoewaahâ wí kʷoʷwee waagibá nawândi imûʷ, hedi ivíʷdi isóge. ¹¹ Hedi wí tun makówádí napeedi ginnân natú: “U-á naví ay wísígiʷi-ân un-muu. Hânho uʷdi ohíhchan.”

Penísendi ikhääde Jesus óehíwóhpíkannamídi

¹² Ihaydi iʷ Yäʷdâaʷi Pʷoewaahâadi Jesus ahkónupiye óehoʷ. ¹³ Jónántä (40) thaa iwe najiʷ, hedi Satan iʷ Penísendi namuuʷiʷ ikhäädeʷ óehíwóhpíkannamídi. Ihayhäädi wíyá toʷwí i-ádi wínaʷánpí, in ahkónuwin animáa hääwêndaʷmân iwe dijiʷ, hewänbo in makówáwin tʷepaʷaʷʷindiho óekhägeʷnan.

Jesus-di jónu paawóʷin ovâytuhkánnan i-ádi dimú-ídi

¹⁴⁻¹⁵ John iʷ pʷóʷpʷoekandiʷ oe Judea óepansóge, hedi tíʷúgedí Jesus oe Galilee-piye namáa, Jôesi Tádáví híwóʷdi tun in tʷowa ovâytʷoekanhondi. Ovâytumáa, “Nää-ânho híwóʷ diwe naná, Jôesi Tádá

nakhâymuu wovâysíghóenídí. Unbí t'aywó'di binjoe'an, hedá ná'i Jôesi Tádávi híwó'di tun bíwâyú.”

¹⁶ Iwáy Galilee p'oekwí kíngé Jesus naphademän dihaydi, Simon-dá iví tí'ûu Andrew-ádi dânpa'akanundedi ovänmû?, indá paawó'in damuudi. ¹⁷ Hedi ovântu'an, “Naa-ádi bákä've. Nää dânpaahónde?, hewänbo naagí? dînt'owahóení'in wänhá'amí.” ¹⁸ Wesebo inbí pa'akanu'i dânjoe'andi i-ádi damää.

¹⁹ Wíyá háy namää ihaydi, James-ádi iví tí'ûu John-dádi ovänmû?, indá Zebedee-ví ây damuu. Inbí pa'akanu'i dânkodi'o' inbí kophé iwe. ²⁰ Hedi ovänmû'di ovântu'an i-ádi damú-í'in, hedi inbí tádá Zebedee ee kophé iwe in t'ôe'indádi ovâyjoe'andi i-ádi damää.

Jesus-di wí yä'dâapí? p'oewaahâa wí senbí'wedi óekhehiye

²¹ Capernaum bú'ay dipówá, hedi i' kaykhanwówá thaa naná' dihaydi Hudíyoví méesate'ay ee Jesus nats'ú, hedi in t'owa ovâyhá'an. ²² Háa Jesus-di ovâyhá'o waa ovâyhá'an, gá in senä' in Hudíyoví kuu dâyhá'o'in dívíhée'an waagibá wí'ihée'anpídân, hewänbo i'dá ovâyhá'an ta'gendi itsonkhumáa waagi.

²³ Ihaydibá wí sen i' méesate ee nats'ú, i-á wí yä'dâapí? p'oewaahâadi óemáa, hedi ituwínú, ²⁴ “Ánpí dí'an, u' Jesus Nazareth bú'wi? Ti un'ää dí't'aháanú-ídí gáhân? Naa dînhanginná to'wí unmuu'in. Ú-á i' t'ähkí yä'dâa'i' unmuu, i' Jôesi Tádádi wóesandi?” ²⁵ Jesus-di i' yä'dâapí?

p'oewaahhâa óet'e'yandi óetu'an, "Hânda'dibo?, ná'i senbí'wedi ópeeve." ²⁶ Hedi i' yä'dâapí' p'oewaahhâa ituwínúdáhá' i' sen óethathakannan iví'wedi napee'ädi.

²⁷ T'ähki in t'owa ovâyháa'an, hedi dívítu'an, "Hânnan namuu ná'in? Wên ts'aamin háhkannân imáa, hedá itsonkhumáa waa i'o?. In yä'dâapí'in p'oewaahhâa wänbo ovâytsomáa, hedi indi óe'a'gindo?." ²⁸ Hedi oe Galilee nange i'ge t'ähki t'owa iví'gedi dit'oe.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháa'an

²⁹ I' méesate iwedi dipee, hedi Jesus oe Simon-dá Andrew-ádi inbí tewhá iwepiye namää. James-ádi John-dádi wá' damää. ³⁰ Dipówá ihaydi Jesus óetu'an Simon-bí jahkwíjo ûntsáwäp'ídehay'in. ³¹ Hedi i' kweeví whohte iwepiye namäädi man diwedi óeyâ'di óeshaa. I' tsáwäp'íde wesebo ûnhán, hedi ovâyhúujôn.

³² Nathants'ú' dihaydi i' kaykhanwówá thaa naphade, hediho in t'owadi in dihay'in t'ähki hedá in to'wên yä'dâapí'in p'oewaahhâadi ovâyháa'indá wáy Jesus ná'án diwepiye ovâyhúja'. ³³ In bú'wnmáa, hedi indi óe'a'gindo?.in t'owa t'ähki ee tewhá phódi dívíwé'ge'an. ³⁴ Hedi báyéki t'owa ovâyhehkháa'an, tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo?, hedá báyéki yä'dâapí'in p'oewaahhâa t'owaví'wedi ovâykhepiye. Hewänbo in p'oewaahhâa wí'ovâyhí'mägipí, gá to'wí namuu'in dínhanginnândân.

Jesus wí'bo ijûusu'an

35 Wa[?]déedí Jesus ishaa, hedi bú[?]dí napeedi oe hânda[?] naná[?] diwepiye namää, hedi iwe ijûusu[?]an. 36 Simon-dá in wé[?]gen i-ádi diji[?]indádi dimää óenuuwä-ídí. 37 Hedi óeshaa ihaydi óetu[?]an, “T’owa t’ähkídí wóetu[?]wämáa.” 38 I[?]dí ovâytu[?]an, “Jaho gimú-í o[?]i wé[?]ge[?]i bú[?] náwe tsowa naná[?] diwepiye, eeje wá[?] Jôesi Tádáví tun dovâyt[?]’ôe[?]ámídí. Hangí[?]-ânkun o[?]ää.”

39 T’ähkí Galilee nange i[?]ge Jesus namändi inbí méesate eeje Jôesi Tádáví tun ovây[?]t’ôekanhon, hedá in yä[?]’dáapí[?]in p’oewaahâa t’owaví[?]wedi ovâykhehpiyende[?].

Jesus-di wí sen naphéetaymuu[?]i[?] ônehkháa[?]an

40 Wí sen naphéetaymuu[?]i[?] Jesus-ví[?]piye na[?]ää, hedi idége[?]disógedi pín ta[?]gedi nakhäge[?]da[?]póe. Óetu[?]an Jesus, “Dînhanginná u-á úkodi[?]in ná[?]i phéetay dînjâa[?]ámídí, unda[?]dí.” 41 Jesus iví[?]piye hânho nasehkanápóe, hedi ikhóhtäädí iví mandi óetäge, hedi óetu[?]an, “Naa oda[?]ákun wínhekháa[?]ámí[?]in. Unhekháapúuwí.” 42 Wesebo i[?] phéetay ûnhándí nahekháapóe. 43-44 Hedi Jesus-di óepunjôn, hewänbo páadé kaygindi óetu[?]an, “Óet[?]’ôeyan, to[?]wí wänbo ná[?]i úpóe i[?]gedi wínâat[?]’ôe[?]ámí[?]pí. Moses ita[?]nan Jôesi Tádáví ta[?]nin diwe, únkây[?]’ä[?] wí häawí i[?] owha[?]ví[?]piye bînhûuwí[?]in Jôesi Tádá óemääní[?]dí, in t’owa ovâyhangin[?]’ânnamí[?]dí íhekháapóe[?]in. Nää ópûn, ha[?]wâa ó[?]an.” 45 Hewänbo i[?] sen iwedi namäädi báyéki ihée[?]an ni[?]gedi, hedá háa ûnpóe[?]indá t’ämäpiye in t’owa ovây[?]t’ôe[?]an. Háa i[?] sen i[?]annin namuudi Jesus wí[?]ûnkodipí kee[?]eedi i[?] bú[?] nats’ûuní[?]dí, hediho bú[?]dí já[?]wébo wáy tóebo

nathaapí iwe iwóyí? Hewänbo ee naʼän diwe in t'owa t'ämäphaʼgedi dipóyaʼ.

2

Jesus-di wí sen ûnʼaʼyäkankodipíʼ ônehkháaʼan

¹ Wí háyú thaa naphade ihaydi Jesus wiyá oe Capernaum-piye namää, hedi ivíʼ naʼännin in t'owa dínhanginpóe. ² Báyéki t'owa iwe diwéʼgepóe, hediho wínajâanáhpí phódi núʼ wänbo joe, hedi Jôesi Tádávi tun ovâyt'ôeʼan. ³ Wây-á t'owa diʼää, hedi in diwedi jónu senäʼdi wí sen ûnʼaʼyäkankodipíʼ whohpaʼ k'léwédi óekán. ⁴ Hewänbo dit'owabáʼyendi wídínkodipí Jesus-ví núʼ óekánidí, hediho whaʼkʼaypiye dipeedi Jesus nawin dee taʼge dâypohkídi, hedi whohpaʼ wóegé iʼ sen ûnʼaʼyäkankodipíʼ oe áagépiye óewaje. ⁵ Dâywâyumáaʼin Jesus-di ovâymûʼ ihaydi iʼ nahayʼiʼ óetuʼan, “Naví ay, uví tʼaywóʼdi úʼowóʼjen.”

⁶ Hewänbo wên Hudíyoví khuu dâyháʼoʼin iwe dikwʼóʼnin ginnân díviʼánshaamáa: ⁷ “Háadan náʼi sen gin ihíʼmáa? Jôesi Tádádaʼmân ûnkʼóe tʼaywóʼdi iʼowóje-ídí, hediho gin náʼi sen ihíʼmáadi Jôesi Tádá óeʼaʼginhánúndeʼ.”

⁸ Wesebo Jesus wíʼbo ûnhanginpóe háa kaadibo díviʼánshaamáaʼin, hedi ovâytuʼan, “Hedi háadan haʼwâa úviʼánshaamáa? ⁹ Náʼi sen ûnʼaʼyäkankodipíʼ dótuʼandá, ‘Uví tʼaywóʼdi úʼowóʼjen,’ háa dótuʼandá, ‘Uví whohpaʼay mänkeʼdi ójyé,’ wéʼi-an shánki wínabâapuʼwanpi hedânho bínmúunídí háa taʼgendi dínkodíʼin háa joe? ¹⁰ Náä hääwí dókhâymaa wâykeeyamídí naa

t'ähkí t'owagí? o'aypuyä'i dínk'óe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóje-ídí wá?." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipí? óetu'an, ¹¹ "Wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mánke'di uví'piye unmú-í." ¹² Hedi i' sen wesebo iwínú, hedi iví whohpa' ikê'di napee. T'ähkídíbo óemû'di ovâyháa'andi ditú, "Wên háawên gi'min wáymûu wänbo wí'âyû'pi," hedi Jôesi Táđá kw'áayébo óemáa.

Jesus-di Levi óetu'an óeyuhúuwí'in

¹³ Jesus i' bú'dí napeedi oe p'oekwí kíngépiye wíyá namää. Báyéki t'owa iví'piye dimää, hedi ovâyhá'o?. ¹⁴ Hedi Capernaum-piye nawáymän dihaydi wí sen Levi gin nakháwä'i? óemû' i' phahsan chá? dâywé'ge'o'i tewhá'ay ee na'ändí, i-á Alpheus-ví ay ûnmuu, hedá tax phahsandi-ân namuu. Jesus-di Levi óetu'an, "Naa-áđí óká've," hedi iwínúdí Jesus-áđí namää.

¹⁵ Báyéki wây-á tax phahsannin hedá wây-á t'owa-á Jesus-áđí diji?, ná'in wé'gen t'owa in Pharisees-di ovâytumáa t'ôeyanpí'in gin. Wí thaa Levi-ví tewhá ee ná'in t'owa Jesus-áđí iví khäge'nindáđí dívíhúujo?. ¹⁶ Hedi wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in senä?, indá Pharisee t'owa iwedi'in dimuu'indi Jesus óemû' ná'in gi'min t'owa-áđí ihújodi. Hedi Jesus-ví khäge'nin ovâytsika'yan, "Háadan ná'in tax phahsannindáđí hedá ná'in t'ôeyanpí'indáđí ihújo'?" ¹⁷ Jesus nat'oedi ovâytu'an, "In dihay'inda'mân wí woekandi dítáy, in dihaypí'indá joe. Naa o'äá in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytu'âamíđí inbí t'aywó'di dâyjoe'amíđí, in

toʷwên inbí wówátsi taʷge dâyhon gin diʷándeʷindá joe.”

Jesus óetsikaʷyan haqđä iʷgedi

¹⁸ Ihayhãäbá John iʷ p'óʷp'oekandivi khãgeʷnindáđi in Pharisee t'owaví khãgeʷnindáđi dívíhaqđäʷoʷ, hedi wên t'owa Jesus ûnpówáʷindi óetsikaʷyan, “Háadan John-bí khãgeʷnindáđi in Pharisees-víʷindáđi dívíhaqđäʷoʷ, uvînda joe?”
¹⁹ Jesus-di ovâytuʷan, “Dínkhóhtsaashánkiʷeedináʷ dihaydi, ti iʷ soyingiví k'emaʷin dívíhaqđäʷoʷ waʷđi indáđi najidiboʷ? Joe, háʷto haʷwâa dívíʷamí waʷđi indáđi dínʷándi. ²⁰ Hewânbo owáy hãđi iʷ soyingi inbíʷwedí óekhuwakhây máa, ihayđânho dívíhaqđäkhây máa.” *

Jesus-di ovâythayyan in Húđiyoví hay owáyđiʷi kuu-á hedá iví ts'aqabi kuu-á wíđänwóndepíʷin

²¹ “Toʷwí wânbo wên to khannin deedi wên aaʷay ts'aamin wíʷitʷiʷk'úyaʷpí. Haʷwâagi iʷandá, dâýʷowíđiđi in aaʷay natʷiʷk'óeʷin nats'úuni, hedá shánki wânbo-á in to-á nasivedee-í. ²² Hedi toʷwí wânbo wí úuva p'oe ts'aabi wíʷikuudepí wí k'úwá khowa p'oemúu khandi eeje. Haʷwâagi iʷandá, iʷ úuva p'oe nakaypóedí nasôedí iʷ p'oemúu napání, hedá iʷ méena-á nachaʷdee-í. Úuva p'oe ts'aabi-á p'oemúu ts'aabi eejân ûnkuukhâyʷäʷ.”

Jesus óetsikaʷyan kaykhanwówá thaa iʷgedi

²³ Wí thaa, kaykhanwówá thaa nanáʷdiʷ, wí táhtân nava iʷge Jesus-áđi iví khãgeʷnindáđi dimän,

* **2:20** Jesus wíʷbo ivíʷgedí ihíʷmáa. I-á iʷ soyingi waagiʷbá namuu, hedi iví khãgeʷnindá iʷ soyingiví k'emaʷin waaginbá-á dimuu.

hedí in khäge'nin dâyták'éthehondi dâykoehon.
 24 Hedí in Pharisee t'owadi Jesus óetu'an, "Háadan
 uví khäge'nin ha'wâa díví'o"? Háa díví'o'in
 kaykhanwówá thaa naná' diwe nakhâak'óe."

25-26 Jesus-di ovâytu'an, "Hewänbo
 bîntunnapí'an háa David hân'oe i'annin, Abiathar
 na'owha'p'ó'dédí'ân dihaydi. David-dá hedá
 in senä' i-ádi diji'indádi diha'sendi wí hääwí
 dâyk'o'i'in wídây máapí, hedího Jôesi Tádáví tewhá
 ee dits'ú, hedí i' pává ee nasaa'i David ihógidi
 ik'oe, hedá in senä' i-ádi diji'indá wá' ovâymägi,
 tobá i' pává Jôesi Tádágí' ûnwijesaa wänbo', hedího
 in owha'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi. 27 Jôesi
 Tádádi t'owa ovâykhíjé i' kaykhanwówá thaa
 dâywänpi'a'geenídá joe, hewänbo i' kaykhanwówá
 thaa-á t'owa ovâymägi ovâykhäge'namídi.
 28 Hedího naa, t'âhkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i
 dínk'óe otúunídí háa t'owa kaykhanwówá thaa iwe
 wänbo dínkodí'in díví'amídi."

3

*Kaykhanwówá thaa iwe Jesus-di wí sen na-
 mant'aamuu'i' ônhehkháa'an*

1 Jesus i' Hudíyoví méesate'ay ee wiyá nats'ú,
 hedí wí sen wáyhángédi namant'aamuu'i' iwe
 na'ân. 2 Hedí in t'owadi Jesus áyíngidi óemúnde',
 tigúba kaykhanwówá thaa i' sen ônhehkháa'amí,
 hedí ônhehkháa'andá ônt'e'p'êede-í. 3 Jesus-di
 i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Ná'in t'owaví
 páadépiye ówínú."

4 Hedáhá' Jesus-di ovâytsika'yan,
 "Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe íví'amídi:

Ti wí to'wí âykhäge'namí háa âywa'amí? Ti gínkhây'ä' wí to'wí iví wówátsi ây'aywoení'in háa âyhájí'in?" Indá háabo wíditúhpí. ⁵ Hedi Jesus ibéedí tyíngidi óemúnde', tigúba k'aygi ovây múnde', gá wídisígítaachanpoe'opídân, hedi wídisehkanápóepídí óewa'an. Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtää." Hedi ikhóhtäädi iví man ûnwówađi páadéđi ûnmuu waagibá ûnpóe. ⁶ In Pharisee t'owa dipee, hedi wesebo Herod-ví k'ema'in ovâyhée'an wên hí' dâyk'úuwídí hádíđí Jesus óehájí'in.

Báyékí t'owa oe p'oekwí kíngépiye Jesus-áđi dimää

⁷ Jesus-áđi iví khäge'nindáđi iwedi dívíjâ'an, hedi oe p'oekwíngépiye dimäädi báyékí t'owa dínwóemää. Nă'in t'owa di'äă oe Galilee nangedi, Judea nangedá, ⁸ Jerusalem bú'dá, Idumea nangedá, Jordan p'o' p'änädá, hedá Tyre bú' Sidon bú' tsowadá. Nă'in t'owa-á háa i'o' i'gedi dit'oedi iví'piye dimää. ⁹ Hedi Jesus iví khäge'nin itu'an wí kophé ûnkhâychaní'in, in báyékí t'owadi wí'óet'äámá've-ípídí. ¹⁰ Báyékího ovâyhekháa'an, hediho nää-á t'âhkí in dihay'in iví'piye dívít'ä't'ä'máa óetääge-ídí. ¹¹ Hedi in t'owa in yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovâymaa'indi óemú'di iví páadépiye dívídege'dikw'ódi, hedi dívítuwínú, "U-á Jôesi Tádávi ay-ân unmuu." ¹² Hewänbo kay'indi in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovâykhâak'û' wíditú'be-ípídí to'wí namuu'in.

Jesus-di tä'di wíje senä' ovâyde'man iví khäge'nin dimúuníđi

13 Jesus okú i'piye namää, hedi in to'wên nada'in ovâytuhkännan, hedi ee naji' iwepiye dimää. 14 In diwedi tä'di wije senä' ovâyde'man i-ádi dimú-ídi, hedá ovâypunjôenídi iví tun in t'owa ovâytunphaadé-ídi. 15 Hedá inbá ovâyk'û' in yä'dâapí'in p'oewahhâ t'owaví'wedi ovâykhehpeeyé-ídi.

16-19 Ginnân in senä' dikháwä: Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhávámägi), James-á John-dá (ná'indá Zebedee-ví äy ûnmuu, hewänbo Jesus-di ovänkháyä' Boanerges gin, hedi ná'in kháwä Boanerges-á Greek-ví tundi "Kwahtaä" gân namuu), Andrew-á, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), Thaddeus-á, Simon-dá (i-á in Zealot t'owa iwedi'i namuuwän*), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhâymaa'i-á namuu).

Ditú Penísendi di Jesus óekhäge'máa'in

20 Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi báyéki t'owa wiyá diwé'gepóedi Jesus-á iví khäge'nindá húu wänbo wí'ovâymähpi. 21 Hedi iví maatu'in háa ûnpoe'o'in dínhanginpóedi ûnkenmää. "Hádée iví hangintan wí'imáapi" gin ditû'.

22 Wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in oe Jerusalem bú'dí di'ä'in wá' ditû', "Jesus-á Penísendi di óemáa. In yä'dâapí'in p'oewahhâví p'ó'dédí' dínmuu'i', Beelzebul gin nakháwä'i'dân óekhäge'máa in yä'dâapí'in p'oewahhâ t'owaví'wedi ovâykhehpeeyé-ídi." 23 Hedi Jesus-di in t'owa iví'we ovâywé'ge'andi ná'i hí' wên ó'gedí'ay

* **3:16-19** In Zealot t'owa-á Israel nangegi' dívihänbo' in Rome-'in ovâykhehpeeyé-ídi

waagi'ba namuu'i' ovâytu'an ovâyhá'amídí: "Hádídán Satan i' Penísendi namuu'i' ûnkodi wí'bo ipikhehepeeyé-ídí? ²⁴ Ti wí'únhanginnáhpí'an wí nangewin t'owa wí'bo dívípihãnbodá, há'to inbí nange dínkâypúuwí. ²⁵ Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyádedáho', há'to híwó inbí k'aygi dínpuuwí. ²⁶ Hedi hanbá Satan iví khãge'nindáđí iyádedá, há'to nakâypúuwí, hewänbo iwebo iví kay ûnhãani.

²⁷ "To'wí wänbo wí'ûnkodipí wí sen nakay'ivi tewhá ee nats'ûunídí iví hääwí ônsänhöeníđí, páadé i' sen nakay'i' óewhisógepidíbo'. Óewhisógedida'mânho ônsänhöení iví hääwí.

²⁸ "Ta'gendi wâytumáa, nakodi ovây'owóejé-ídí t'owaví t'aywó'di t'ãhkí hedá t'ãhká inbí hí'đí Jôesi Tádá óe'a'ginhánunde'i-á. ²⁹ Hewänbo to'wí i' Yä'dâa'i P'oewaahãavi'gedi a'ginkhanudi ihí'máadá, Jôesi Tádáđí há'to hãnhay wänbo ôn'owóejé-í. Wên t'aywó'nin i'o há'to hãnhay wänbo na'owójedee-í'in." ³⁰ Ha'wâagi Jesus ihée'an gá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'in ditúđan, "I-á wí yã'dãapi' p'oewaahãadi óemáa."

Jesus-ví jíyá-á tí'ûuwindá ûnpówá

³¹ Ihayhãäbá Jesus-ví jíyá-á iví tí'ûuwindá i' tewhá wáy na'ãn diwe dipówá, hedi já'wé dívítsíkhawindi wí to'wí Jesus ûntukánts'ú.

³² Báyéki t'owa ee na'ãn dee dikw'ôn, hedi óetu'an, "Uví jíyá-áđí uví tí'ûuwindáđí oe já'wé diji' hedi wóetuwämáa." ³³ Jesus-di ovâytu'an, "Wây-á t'owa diji' jíyá-á tí'ûuwindá waaginbá dimuu'in naagi'." ³⁴ Hedi in t'owa dibûukw'ó'nin ovâybéepuwämáadí natú, "Nã'in wá' naví jíyá-á

naví tí'ûuwindá dînmuu. ³⁵ To'wên háa Jôesi Tádá nada' waa díví'o'innânho naví tí'ûuwindá naví jíyá-á dînmuu."

Jesus-di wên háhkangí'in ó'gédí ko'ji i'gedi in t'owa ovâytu'an

4

¹ Jesus-di in t'owa oe p'oekwí kíngé wíyá ovâyhá'o', hedi ee naji' iwe báyékí t'owa dívíwé'ge'andi wí kophé na'ân diwe itógidi isóge, hedi t'âhkí in t'owa ee nange p'oekwí kíngé dívíwóyí'. ² Iwe ovâyo'ó'gédí'an báyékí háäwi ovâyhá'amídí. Wên ó'gédí ovâytu'annin ginnân namuu: ³ "Bít'ôeyan. Wí ko'jikwo'i namää iví ko'ji wóegé, hedi ee nava i'ge iko'jiwáde. ⁴ Wáy wí ko'ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi in tsídé dipówádí t'âhkí dâyk'oe. ⁵ Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, báyékí wínanankw'óhpi iwe, hedi wâhphade wínanank'aanáhpídí i' nan nasúwádí wesebo natsijópúpóe. ⁶ Hewänbo i' than napee ihaydi, t'âhkí nat'aadi óephahánú, ihay wínapúutsiyedipídí. ⁷ Wíyá ko'ji-á wää'i phé'yävi jáa-á najemu, hedi i' phé'yävi nasôedi i' ko'ji óe'ánhógidi háäbo wínapaapí. ⁸ Hewänbo wíyá ko'ji-á híwó'di nan diwá najemu, hedi napeedi nasôe, hedi wáy wí ko'ji iwedi powintä ma'kw'anukí shánkí napaa, wíyá iwedi sígintä-á, hedá wíyá iwedá tägintä-á. ⁹ To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó díví't'ôeyaaní'in dínkhây'ä'."

¹⁰ Jesus wí'bo naji' ihaydi, iví tä'di wíje khäge'nindá hedá in wé'gen i-ádí diji'indá oetsika'yan hânnan ná'in ó'gédí

natunda'in. ¹¹ Ovâythayyandi natú, “Jôesi Tádáví wovâymägi ika'póewídi hádídi i'di náä t'owa ovâysíghónde' i'gedi, hewänbo in wé'gen t'owa dika'powada'pí'indáho dovâyhá'odi ó'gédida' dovâyümáa hedânho wídika'póewípídi. ¹² Jôesi Tádávi ta'nin diwe ginnân inbí'gedi nata'muu: Tobáháa hãädi wänbo t'ähki dâymünde wänbo wídínkeepoe'opí, hedá hãädi wänbo t'ähki dit'oe'o hewänbo wídika'póya'pí. Dínkeepoe'odá hedá dika'póya'dá Jôesi Tádávi'piye dívíbee-í hedí i'di ovây'owóejé-í.”

Jesus-di ovâythayyan i' ko'ji i'gedi

¹³ Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, “Ti ná'in háhkangí'in ó'gédí i' ko'ji i'gedi wí'ika'póya'pí'an? Hádídan i' wé'ge'i háhkangí' ó'gédí wâyümáa'i' ika'póewí? ¹⁴ Ná'i ko'ji i' sen ikoe'i Jôesi Tádávi tun waagi'ba namuu. ¹⁵ Wí ko'ji in p'ôe'ay i'gepiye najemu nanankâymuu eedi, hedí wên t'owa ná'i nan waaginbá dimuu. Ná'i Jôesi Tádávi tun dit'oeđi wesebo i Penísendi Satan na'ãädi inbí'wedi ovâyhónde'. ¹⁶ Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, hedí wây-á wên t'owa-á ná'i wâhphade k'aapí' nan waaginbá dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oeđi wesebo híhchandi dâysígí'o'. ¹⁷ Hewänbo wídípúumuupí waaginbá dimuu. Pín ta'gedi wídívíwâyundepídi háy tãhkída' diyãäpoe'o. Dâyt'ôephadendedáhá' t'owadá ovâywá'o' ná'i Jôesi Tádávi tun namuudi, hedího wesebo inbí wâyü dínhánde'. ¹⁸ Wíyá ko'ji-á wãä'i phé'yävi jáa-á najemu, hedí wây-á wên t'owa-á i' tun dit'oeđi ná'i nan waaginbá dimuu. ¹⁹ Báyéki

hääwí nää oepáa k'aydiwidi ovây'áyîngimä?, hedi hânho dâychä'sígídí in ta'gen namuu iwedi dívihânge'o?, heda báyéki wíyá hääwí-á dida?, hediho i' ko'ji óe'ánhógi waagibá dínpo'e'o, indá Jôesi Tádávi hí' dâý'ódé'dedi wên híwó wânbo wí'ovây'ohpí. ²⁰ Wíyá ko'ji-á híwó'di nan deedá najemu, hedi wây-á wên t'owa-á ná'i híwó'di nan waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádávi tun dit'oe'odi dâysígí'o?, hedi híwó'di hääwí díví'o?. I' ko'ji powintä háa sígíntä háa tãgíntä ma'kw'anukí shánkí napaa waagibá, ná'in t'owa iwedi wáy wên shánkí híwó díví'o wây-á wênbí'wedi.”

Jesus-di wên phakó i'gedi ovâytu'an

²¹ Hedi wá' ovâytu'an, “Ti wên phakó bînts'úya? wên t'ún napekichá'nin pho' háa whohte pho' bînkêenídí? Joe, wên phakóbay-á dâykée'í wáy nakohkeet'ôení iwepí'an. ²² Hedi hanbá t'ähki hääwí nää nakaamuu wânbo nakeepúuwí, i díví'o?. I' ko'ji powintä háa sígíntä háa tãgíntä ma'kw'anukí shánkí napaa waagibá, ná'in t'owa iwedi whedi hääwí nää naka'powamuupí wânbo-á naka'powadee-í. ²³ To'wên navi hí' dit'oe'indá dínkhây'ä? híwó dívít'ôeyaaní'in.

²⁴ “Hewânbo áyîngídi bít'ôeyanbe. Wí hýyääwän úvít'ôeyandáho?, wí hýyääwän íka'póewí. Hewânbo híwó úvít'ôeyandá híwó wá' íka'póewí, heda shánká íhâhpúuwí. ²⁵ To'wí naka'pówá'i-á shánkí óeka'powamääní. Hewânbo to'wí híwó naka'pówápí'-á, i' waagibá, ná'in t'owa iwedi whýyää naka'pówá'i' ônkaayamí.”

Wíyá wí ko'ji i'gedi ovâytu'an

26 “Naadi wâythayyamí háa Jôesi Tádávi háhkan ûnmuu waa. Ginnân waaginbá namuu: Wí sen nava iwe ikoʼjiwáde. 27 Khun waagi iʼ sen najókháyäʼ, hedá hédén waagá ishaadeʼ. Iʼ koʼji-á natsijópúpuwamändi nasôemän, hewänbo iʼ sen wíʼûnhanginnáhpí háadí gin napoeʼoʼin. 28 Iʼ nan diwedi napipee. Páade napee, hedá natútodee, hedá nakâypóe. 29 Hedi nakâypóe ihaydá iʼ táhtsaa tsijódí itsʼáʼ, táhtsaa ihaydi nanândi.”

Mustard koʼji iʼgedi ovâytuʼan

30 Jesus-di wíyá ovâytuʼan, “Naadi wâyuhkankhâymaa háawin Jôesi Tádávi háhkan ûnmuuʼin. Náʼi háhkangîʼ híʼ wâytuʼamí wâythayyamídi háa ûnwadedee-íʼin: 31 Únpúuwí háa wí mustard tân ûnpoeʼo waagibá. Náʼi tândá shánkí hínchääʼi namuu iʼ wéʼgeʼi koʼji tʼâhkíwíʼwedi, 32 hewänbo óekoedi napee ihaydi, shánkí nasôeʼo iʼ wéʼgeʼi nakoʼondivíʼwedi. Hedi nasôedi heʼendi nawaʼjáykhóepoeʼo, hedá in tsídéʼây-á iʼ waʼjáykhóe eedá naʼóhkhunnáʼ deedi dâyyähpaʼ.”

33 In tʼowa ovâyháʼodi báyéki háhkangîʼ óʼgedíʼây giʼbibá ovâytuʼan, háyú dínʼôeyankodi ihay. 34 Giʼbi híʼdídaʼ náʼin tʼowa ovâyháʼan, hewänbo wíʼbo iví khägeʼnindadí najiʼ ihaydi indáho iʼdi háäwí tʼâhkí ovâythayjoʼ.

Jesus iʼ waq hândaʼ iʼan

35 Iʼ thaabá nakin dihaydi iví khägeʼnin itüʼan, “Jaho gimú-í oe pʼoekwíʼ pʼänäpiye.” 36 Hediho tʼâhkí in tʼowa ovâyjoeʼandi in täʼdi wíje khägeʼnin iʼ kophé iwe dívítógidi indadí óehoʼ. Wây-á

kophé wá? iwe dikw'ó. ³⁷ Hedi wí waa hânho kay'i napówá, hedi i' kophé búge nap'o'ts'úya'di nap'ohpidemän. ³⁸ I' kophé tí'úupiye p'ônwédé eedi Jesus najókhawäk'óe, hedi iví khäge'nindi óejóhsandi óetu'an, "Háhkandi?, ti áyîngi wíwóemähpí'an na'in díp'ot'akhanukhâ'o'?"

³⁹ Jesus ishaa, hedi kaygindi óehée'an i' waa, hedá i' p'oekwîndá óetu'an, "Ánpí ók'u'." Hedi i' waa nahándí t'ähkí nahángípóe. ⁴⁰ Hedi Jesus iví khäge'nin itü'an, "Háadan íkhunwôeda? Ti in wäyü wíwînmáapí'an?" ⁴¹ In khäge'nin hânho dikhunwôeda?, hedi dívítumáa, "Háawi sennan nã'i namuu? Waađi wänbo p'oedi wänbo-á óe'a'gindo?."

5

Jesus-di báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa wí senbí'wedi ovâykhehpiye

¹ P'oekwí' p'änäpiye diphadedi in Gerasenebí nange iwe dipówá. ² I' kophé iwedi Jesus nawá? dihaydi, wí sen peníbégedi napee óejay-ídi. Nã'i sendá wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa. ³ I-á t'owápho eeje nathaa, wáy dâypeníkhä'kw'óe'ó iwe. Óewhi'owän, hebo wínowhisogedee'ipi, kadénadi wänbo joe. ⁴ Hâyänbo óekwäk'ukhúwhi'an, hedá kadénadá óemanwhi'an, hewänbo i' kadéna itäãdi its'ánde?, i' kwäk'ukhúto-á ithánde?, hedi nää to'wí wänbo wí'ûnkodipi óesaháanú-ídi, ívíwo nakaydi. ⁵ Khuu-á thaa-á penípho eeje hedá okú i'gá najidi ituwínunde?, hedá k'uudá ipits'ánde?.

6 Hedi Jesus kayi? najidi óemû?di ivi?piye i?ää, hedi ivi páadépiye idége?disóge. 7-8 Jesus-di i? yä?dâapí? p'oewaahâa oetu?an, “Nä?i senbí?wedi ópeeve.” Hedi kaygi ituwínúdí i? p'oewaahâa natú, “Háadan ánpí wídí?ohpí, Jesus, u Jôesi Tádá i? shánkí kw'áye na?ándiví ay unmuu?i?? Naadi Jôesi Tádáví páadépiye wída?máa, wídít'ôephadekannamípi.” 9 Jesus-di óetsika?yan, “Hânnan unkháwă?” “Gá Báyékí gân” gin natú i? sen, “gá na?indá báyékí gijidân.” 10 Hedi kay?indi i? sendi Jesus óeda?máa ná?in yä?dâapí?in p'oewaahâa wí?ovâysaanípi ná?i nangedi.

11 Iwe tsowa wáy báyékí pehtsude dihúuji? ee okú wáhkí, 12 hedi in yä?dâapí?in p'oewaahâadi Jesus kay?indi óedaa?an, “Na?in o?in pehtsudeví?ge dísan inbí tú? eeje ívítôenídí.” 13 Háa dida?póe?in Jesus-di ovâymägi, hediho in yä?dâapí?in p'oewaahâa i? senbí?wedi dipeedi in pehtsude eeje dívítógi. In pehtsude-á oe wáhkídí p'oekwí? diwepiye díví?ääwávedí dívíp'ot'ahánú. Ná?in pehtsude madi wíje maapaasôn (2,000) ihay diji?

14 In dâypehtsude?áyînmáa?in dishavemää, hedi iwáy bú? hedá bú?dí já?wé-á háa napóe?in dâyt'ôeho?. Hediho in t'owa dâymúunídí dimää. 15 Jesus-ví?we dipówá ihaydi i? sen báyékí yä?dâapí?in p'oewaahâa ivi?wedi ônkhehpiye?i? óemû?. Náa-á na?aamuu hedá ivi hangintandá imáa. Óemû? ihaydi dikhunwôeda?póe. 16 In t'owa háa napóe?in dâymû?indi in t'owa dipówá?in ovâytu?an i? senbí?gedi háa óe?annin, hedá háa in pehtsude dínpóe?indá. 17 Ihaydáhá? in t'owadi hânho kay?indi Jesus óedaa?an inbí nangedi ijâatää-

ídí.

¹⁸ Jesus i' kophé iwe itohon dihaydi, i' sen in yä'däapí'in p'oewaahâä iví'wedi ònkhehiye'i'di pín ta'gedi óedaa'an, "U-ádí dípunmää." ¹⁹ Hewänbo Jesus-di wí'óepunmägipí. Óetu'an, "Uví'piye ópûndi uví t'owa ovâyt'ôe'amí t'ähkí háa i' shánkí natsonji'i'di ugí' wôn'annin, hedá háa uví'piye nasehkanäpóe'indá." ²⁰ Hediho i' sen i' nange Tä Bú'wi Nange gin dâytü'o' iwepiye namäa, hedi háa Jesus-di òn'annin ovâyt'ôe'an. T'ähkí in t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ònehkháa'an, hedá wí a'yü nachuu'i-á óewówápaa

²¹ Jesus i' kophé iwedi p'oekwí' p'änädi nawáy'ää ihaydi, p'o kíngé wáy naji' iwe báyéki t'owa diwé'gepóe. ²² Hedi wí sen, Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu. I'di Jesus óemû'di iví páadépiye idége'disóge óekhäge'daa'amídi, ²³ hedi pín ta'gedi óetu'an, "Naví ayúkáy dínchuwamää'ä. Naví k'aygipiye unmú-í hedi uví mandi náatäägé-í, hedânho nawôewa-í hedá nawówayêeni." ²⁴ Hediho Jesus i-áadí namäa.

Báyéki t'owa dánwóemäa, hedi indi Jesus óet'ä't'ä'chänuhon. ²⁵ Wí kwee wá' ûnwóemän, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí. ²⁶ Ikhäge'tuwämáadí iví háäwí t'ähkí ikü'ch'áadáhá' iví chä'dá ihánú, hewänbo in woekannindi shánkí óewänpit'ôephadekannan, hedi óekhäge'namíví'wedi shánká nahaypóe. ²⁷ Nä'i kwee-á Jesus-ví'gedi nat'oe, hediho iví tí'ûphä'gedi t'owa jáa nats'ú iví k'éwé'in to

ôntäägé-ídí. ²⁸ Ginnân i'ánshaamáa: “Jesus-ví k'éwé'in to k'áygédí wän dônätagedibo owôewa-í.” ²⁹ Hedí ôntägedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee, hedí iví tú' iwe nataachanpóe iví tawä ûnhekháapóe'in.

³⁰ Wesebo Jesus ûnhanginpóe iví pínnándí to'wí nahekháapóe'in, hedí in t'owa jáadi ibéedí natú, “To'dan naví aa dîntäge?” ³¹ Iví khäge'nindi óetu'an, “Ná'in báyéki t'owadi u' wóet'á't'á'chänumáadi ovâymundepí'an, hedího háadan untû', “To'dan naa dítäge?” gin” ³² Hewänbo Jesus-á ibéemáa, to'dan óetäge'in óemúunídí. ³³ I' kwee ûnhanginpóe háa ûnpóe'in, hedí nakhunwôeda'póedáhá' nathathapóe, hedí Jesus-ví'piye namáadi iví páadépiye idége'disóge, hedí óetu'an ta'gendi háa i'annin. ³⁴ Jesus-di óetu'an, “Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ánshaaginpidíbo ópûn. Unhekháamúuní-áhay.”

³⁵ Wa'di ihí'máa ihaydibo wên senä' i' méesatewi p'ó'dédí'ví'wedí dipówá, hedí óetu'an, “Janbo Jesus-á ibéemáa, to'dan irus, i' háhkandi ánpí ó'an, uví ayúkáy-á ho úchuu.” ³⁶ Hewänbo Jesus-di háa ditû' wänbo wí'ovây'áyîngi'anpí, hedí ná'i tsondi óetu'an, “Wí'unkhunwôeda'ípi, ówänpiwäyü.” ³⁷ Hedí Peter-á James-á hedá John-dá, James-ví tí'ûu ûnmuu'i', inda' i-ádi ovâypunmägi. ³⁸ I' tsondiví tewhá já'wé napówá ihaydi hânho dîntû'di nat'oe. Wáy wên diséji', wây-á wëndá dívísíhtüwínúnde'. ³⁹ Hedí nats'ú' dihaydi ovâytu'an, “Háadan hânho untû', háadan ísééji'? I' ayúkáy-á wínachuupí, nawänpijókhawäk'óe-á.” ⁴⁰ In t'owadi ónwänpip'áhkaa. Hedího Jesus-di

t'ähkí ovâykhehpiye, hedi i' ayúkáyví tádá-á jiyá-á in poje khäge'nindá i-ádi ovâyhondi i' wêe íve i' ayúkáy nak'óe ee dits'ú. ⁴¹ I' ayúkáyví man ónyâ'di Hudíyoví tundi óetu'an, "Talitha kum." (Nă'i hí' ginnân natunda?: "Óshaa ayúkáy gân wítumáa.") ⁴² Wesebo ishaadi ijíyé (i-á tã'di wíje paayo ihay'i namuu), hedi hânho ovâyháa'an. ⁴³ Jesus-di kay'indi ovâykhâ'an to'wí wânbo wíðâyhangin'ânnamípí'in háa napóe'in, hedi ovâytu'an i' ayúkáy óehúujôení'in.

6

Oe Nazareth bú' Jesus óejoegi'an

¹ Iwedi Jesus napeedi iví khäge'nindádi iví ówîngepiye namää. ² I' kaykhanwówá thaa napówá ihaydi Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o', hedi in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin dívít'ôeyannin ovâyháa'an, hedi ditú, "Wăhăă-an nă'i natû'di t'ähkí ûhanginpóe, hedi to'dan óhangintanmăgi? Hádídan nă'i pínnán t'ôe i'o'?" ³ Ti i-á i' phé't'ôe'i'da? wínamuupí'an, Mary-ví ay-á? Ti nă'in senă? James-á Joses-á Judas-á Simon-dá iví tí'ûuwin wí'ûnmuupí'an? Hedá in kwiya' iví tí'ûuwin ûnmuu'in wá?, ti na'indádi wíðijihpí'an?" Gin in t'owa ditú? gá i-ádi híhchan wíðinpóepíðân.

⁴ Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí Jôesi Táavi tukhe'bi-á wăhăă wânbo t'ähkí óe'a'gin, hewânbo iví nange iwá joe, iví t'owa-áðá joe, hedá iví k'aygi wânbo-á joe." ⁵ Hedi wên híyăädíðá t'owaví'di imank'û'di hekháa ovâymăgi, hewânbo wíyá pínnán t'ôe wânbo wí'ûnkodipí i'amídí. ⁶ Inbí wăyupídí óeháa'an.

Jesus iví tã'di wíje (12) khãge'nin isan iví t'ôe díví'amídí

Ee bú'ây i'ge Jesus namãndi ovâyhãhkanhon. ⁷ Hedá in tã'di wíje (12) khãge'nin iví'piye ovâywé'getu'andi wí'jendi ovâypuwa'an, hedí iví t'ôe díví'amídí ovâysan. Dimãäpídíbo' i'di ovâyk'û' in yã'dãapí'in p'oewããhãã ovâyt'aanídí. ⁸ Ginnân ovâyjôn: “Ímãn dihaydi uduphédã'mãn bínhúuwí, wíyá hããbo-á joe — wí koegí' wãnbo joe, hediháa wí múu bínhããwíkuu-ígí' wãnbo joe, hediháa wí chã' únmuhto'ondi wãnbo joe. ⁹ Unbí anto únto'onda' bínhúuwí, hedá wíje to-á wívínhúuwípí.” ¹⁰ Ovâytu'an wá', “Wãhãã ímãã wãnbo', wí tewhá ee wovâysígí'andi eebo úvíwóyí'ní, i' bú'dí ímãã píhay. ¹¹ Hewãnbo wãhãã wovâysígí'anpídá, hediháa wovâyt'ôeyanpídá, iwedi ípeemãn dihaydi unbí anto iwedi bínna'jeepêedi-í in t'owa dínhanginnãanídí híwó wídíví'anpí'in.”

¹² Hedího iví khãge'nin iwedi dimãädi in t'owa ovâyt'ôe'an inbí t'aywó'di dáyjoe'amídí. ¹³ Báyéki yã'dãapí'in p'oewããhãã t'owaví'wedi ovâykhehpiye, hedá báyéki t'owa dihay'indá olive ka'p'oe-á ovây'äyudi hekhãã ovâymägi.

John i'p'ó'p'oekandi óehay

¹⁴ Hedí Herod i' nangewi tsondi namuu'i' ûnhanginpóe háa napuwamãnnin, in t'owa t'ãhki Jesus-ví'gedi dívíhí'mãädí. Wên ditû', “I-á John i' p'ó'p'oekandi namuu nawáywówápóe'i', hedãn kavêe nã'i pínán t'ôe i'o'.” ¹⁵ Wãy-á ditû', “Elijah-ãn namuu.” Hedá wãy-á wëndá ditû', “In wé'gen Jôesi Tãdáví tukhe'mín diwedi'i-ãn namuu, in hãn'oe'in tukhe'mín waagi'bánamuu.”

16 Hewänbo Herod nat'oe ihaydi, i-á natú, “John i' p'ó'p'oekandi-ân namuu, i' to otsonpóe óek'é'ts'âa-i'î-ân nawáywówápóe.” 17 Ha'wâa Herod natú gá hãnhay natsonpóedân John óepankáyjídí hedá pantewhá ee óewhisôege-ídí. Iví kwee Herodias-gî' ginho i'an. Nã'innânho napóe: Herod wí tí'ûu ûn'ân, Philip gin nakháwã'i', hedí tobá Herodias-á Philip-ví kwee ûnmuu wänbo?, Herod-di óekhó'yâ?. 18 Hedí John-di Herod óetumáa, “Híwó wínamuupí uvi tí'ûuvi kwee mánkáyjídí.” 19 Hedânho Herodias-di John óet'aydi nada? to'wídí óeháyí'in, hewänbo wí'ûnkodipí, 20 gá Herod-di John óekhunwôeda'dân. Herod-dá ûnhanginná John iví wówátsi ta'ge ihonnin hedá yä'dâa'i-á namuu, hedího ôn'aywonde?. Herod óehí'an John-bí hí? ôntôeyaanídí, hewänbo ônt'ôeyandedí háa i'ánshaa'ámí'in wí'ishaadepí.

21 T'ôediwän híwó ûnpóe Herodias. Herod-ví aycha thaa ûnnândi ishánkí'eedipaa, hedí in tsonnindá in sundado p'ó'dédí'indá hedá in kodit'owa senä? Galilee-windá ovâyhúutu'an. 22 Hedí Herodias-ví a'yú ûnts'ûndi ovâyjâde, hedí Herod-á in ovâyhúutu'annindá ovâyhí'an iví shade. Hedího Herod-di i' a'yú óetu'an, “Dídaa'an naa hääwí unda'i?, hedí naadi i' wímääní.” 23 Iví tun imägi Jôesi Tádávi páadépiye ginnân: “Hääwí unda'póe'i?, naadáho wímääní, naví nan wänbo píngé haydi wímääní.” 24 Hedí i' a'yú napeedi iví jiyá óetsika'yan, “Hää-an oda'púuwí?” Iví jiyádí óetu'an, “Gá John i' p'ó'p'oekandiví p'onnân unda'púuwí.” 25 I' a'yú iwänäho'di wesebo ee Herod na'ân dee nats'ú, hedí óetu'an: “Naa oda?

wesebo dímaäní'in wên sä'wé pháagîn diwedi John i' p'ó'p'oekandiví p'ôn."

²⁶ Herod nat'oedi báyéki nachanpóe, hewänbo in senä' dikw'ó'ninbí páadépiye iví tun imägi'in namuudibo wínada'pí "joe" gin óetu'amí'in. ²⁷ Hediho wí sundado áyí'di' óepunjôn John óek'é'ts'áa-ídí pan tewhá ee, iví p'ôn ónkáyjídí. ²⁸ Hedi i' sundado han i'andi John-bí p'ôn wên sä'wé pháagîn diwedi ónmaa. I' a'yú ón'andáhá' i a'yúdá iví jiyá-á ón'an. ²⁹ John-ví khäge'nin dínhanginpóe ihaydi di'ää i' pení dâykáyjídí, hedi dâykhä'k'û'.

Jesus in p'ánú maapaasôn (5,000) senä'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

³⁰ Jesus-ví t'òekhuwa'in Jesus-ví'piye diwáy'ää, hedi t'ähki háa díví'an waa hedá hääwí t'ähki dâyhá'annindá óet'óe'an. ³¹ Báyéki t'owa di'ää'ädá dímaä'ädá Jesus-á iví khäge'nindá húu wänbo wí'ovâymähpi. Hediho Jesus iví khäge'nin itü'an, "Jaho gimú-í oe hândá' naná' diwepiye wí'bo giyêenídí, hedi owe ívikaykhanwówá'amí." ³² Hediho kophé iwedi oe hândá' naná' diwepiye dímaä.

³³ Hewänbo dívíjâa'andi báyéki t'owa i' bú'ây i'ge'indi ovâymû', hedi ovâytaa, hedi oe p'oekwí kíngé nangedibo díví'a'yuu'andi Jesus-ví páadébo dipówá. ³⁴ Jesus i' kophé iwedi nawhawe'ädi in báyéki t'owa ovâymû', hedi inbí'piye nasehkanápóe gá wên k'úwá waagibá áyí'dipídíbo dijidân, hediho báyéki hääwí ovâyhá'an. ³⁵ Nakinmân dihaydi iví khäge'nin iví'piye di'äädi óetu'an, "Náwe

na'ahkonná, hedá nää-á nakinmän. ³⁶ Nã'in t'owa ovâypunjônbe i' nava hää tsowa nanân deejepiye hedá i' bú'ây eejepiyá, dâyhäãwíkuumä-ídí dívíhúuyamídí." ³⁷ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undidânho bínhúujôení." Indi óetu'an, "Hádídan ây'amí? Ti unda' gimú-í'in wáygín tãgintã (200) thaa t'ôe díví'andi wá'âa âyháanú-ídí koegi' âykuumä-ídí, hedá âymääní dâyk'o'ídí?" ³⁸ Jesus-di ovâytsika'yan, "Hâyú-an koegi' bínmáa? Ja binmú'dí." Hâyú dâymáa'in dínhanginpóe ihaydi ditú, "P'ánú pává'ây hedá wíje pa'ây-á."

³⁹ Hedi in t'owa t'ähki ovâytu'an ee táa tsáwã eedi dívíboedíkw'ôení. ⁴⁰ Hedi dívíwhaadíkw'ódi tãgin tãgindá (100's) hedá p'ánán tãgindá (50's). ⁴¹ Jesus i' p'ánú pává hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye ibéedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khãge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídí. ⁴² T'ähki in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, ⁴³ hedi iví khãge'nin tã'di wíje (12) t'ún p'éedí i' dínphade'i pává hedá paa-á dâywé'ge'an. ⁴⁴ In senä'dã'bo dívíhúuyannin p'ánú maapaasôn (5,000) ihay diji'.

Jesus p'oe kw'áayé naji'

⁴⁵ Wesebo Jesus iví khãge'nin ijôn i' kophé iwe dívítôenídí, hedi ovâytu'an oe p'oekwí' p'änäpiye dipáadémú-í'in, Bethsaida bú'ay naná' diwepiye. Hebo i-á iwebo iwóyí' in t'owa ovâypunjônídí. ⁴⁶ Hedi in t'owa ovâyjoe'andi okú kw'áeyepiye namää ijúusu'amídí.

⁴⁷ Nakhunpóe ihaydi i' kophé oe p'oe pinudi namän, hedi Jesus-á wí'bo-á ee nan deedi naji'.

⁴⁸ Hânho dívít'ôekanhondi ovâymu', i' waãdi

páadépiye wí'ovâypunmähpídí. Hédénpiye naná' dihaydi p'oe kw'áayé naji' ovâykáanídí, hedi ovâyphadekhâymaawän. ⁴⁹ In khâge'nindi p'oe kw'áayé najidi óemû', hedi wí p'oewaahâa i' namuu gin di'ândi dívítuwínú dikhunwôeda' waa, ⁵⁰ gá t'âhkídí óemû'di dívípíhädân. Hewänbo wesebo ovâytu'an, "Unbí pí'nâ khó'jé ikaymúuní. Naa Jesus-ân omuu. Wí'íkhunwôeda'ípí." ⁵¹ Hedi i' kophé iwe indádí ipitógi, hedi i' waa nahán. Hânho ovâyháa'an, ⁵² gá dika'powakâymuudân. Wa'di wídika'póya'pí ta'gendi to'wí namuu'in, tobá i' pávádí wí pinnán t'oe i'an wänbo.

Oe Gennesaret nange Jesus-di in dihay'in ovâyhekháa'an

⁵³ Oe p'o' p'änäpiye diphadedi Gennesaret nange dipówá, hedi i' kophé dâywíhísóge. ⁵⁴ I' kophé iwedi dipee ihaydi wesebo in t'owadi Jesus óetaa. ⁵⁵ Wáyge naji'in dínhanginpóe ihaydi, in t'owa t'âhki díví'a'yuu'an in dihay'in inbí whohpa' wóegé ovâykáanídí. ⁵⁶ Wáhää Jesus namää wänbo', háa bú'ây i'ge, háa bú' he'endi i'ge, hediháa bú' já'wé iwe in t'owadi ná'in dihay'in búu píngé iwe ovâykw'óe'ó, hedá pín ta'gedi óedaa'o' iví to' k'áygédí wän óntä'ägé-ídí, hedi t'âhki in óetäge'in dihekháapóe.

7

In hân'oe'inbí háhkan

¹ In Pharisee t'owa-á hedá wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá Jerusalem-di di'äädi Jesus-ví'we dívíwé'ge'an. ² Hedi indi ovâymu' Jesus-ví

khäge'nin dívíhújodi dívíman'owídipídíbo' in Hudíyoví kuu waa.

³ Nă'in Pharisees-á hedá t'ăhki in wé'gen Hudíyo-á wídívíhújopí páadé dívíman'owídipídíbo', háa in hăn'oe'in Hudíyoví kuu dínmuu waagi. ⁴ Hedi wáy dâyhăăwíku'ch'áade' iwedi di'ăădi wídívíhújopí páadé gin dívíman'owídipídíbo'; hedá báyéki hă'bi kuu-á dâ'y'a'gindo'. Inbí k'édé-á p'onbay-á sänbáy-á dâ'y'owídinde háa namúuní waagi. Gin dínmuu inbí kuu.

⁵ Hedi nă'in Pharisees-á nă'in Hudíyoví kuu dâyhă'ó'indá indi Jesus óetsika'yan, "Háadan uví khäge'nin in hăn'oe'in se'daaví kuu dâ'y'a'ginnamíví'wedi, inbí húugi' dâyk'o' wa' dívíman'owídipídíbo háa nakhây'ă' waagi?" ⁶⁻⁷ I'di ovâytu'an, "Un paa waaginbá úvíjánúmáa'in ímuu'in, hăn'oe híwó Isaiah-di unbí'gedi ita'nan háawin t'owa ímúuní'in. Ginnân háa Jôesi Tádá natú'in ita'nan:

Nă'in t'owa híwó naví'gedi dívíhée'ó sóphogedi,
hewänbo inbí pí'nădá han wídíchăpí.

Ditû' naa dí'a'gin, hewänbo wídínchă'muupí,
gá t'owaví hí'da' dâyhă'odân, hedá ditû' inbí
hí'-á naví hăhkan dínmuu.

⁸ Háa Jôesi Tádá natsonpóe'in bînjoegi'o', hedi t'owaví kuu-á bínhónde'.

⁹ "Íchanpóe hânho únhanginnân waa, háa Jôesi Tádá natsonpóe'in bínhânge'odi unbí kuu bîn'a'ginnamídí. ¹⁰ Moses natúhpi'an,
Unbí tádá'in jíyá'in bîn'a'ginnamí.
Hedá wá' natú,

Toʷwí iví tádávíʹgedi háa iví jíyávíʹgedi híwóhpi ihéeʹandi, i-á óeháyjí.

11-12 Hewänbo undá ginnân ítûʹ: Wí toʷwí ûnʹäʹ iví tádá háa iví jíyá ituʹâamiʹin, ‘Naví hääwí iʹgedi otûʹ Korban gin.’ (Hudíyoví tundá Korban natundaʹ, ‘Näʹi hääwí-áho Jôesi Tádá dómägiʹ gin.) Hedí tobá iʹ hääwídí iʹ tádá háa iʹ jíyá óekhägeʹnamí wänboʹ, näʹi toʷwí gin natúʹi hääwí wänbo ingíʹ wíwínkanmäänípi. ¹³ Báyéki hääwí haʹwâagi bînʹoʹ, hedího unbí khuu bînháʹodi Jôesi Tádáví híʹ wíʹûncháʹmuupí waa bínkanmää.”

Iʹ hääwí Jôesi Tádá natûʹdi yäʹdâapiʹ namuuʹin

¹⁴ In tʹowa wíyá ovâywéʹgeʹan dihaydi, Jesus-di ovâytuʹan, “Tʹähkídíbo bítʹôeyan, hedânho íkaʹpóewí. ¹⁵ Háawi wí hääwí namuu wänbo tʹowa dâykʹoʹiʹdá yäʹdâapiʹin wídipoeʹopí. Hewänbo hääwí híwóhpiʹ inbí píʹnä khóʹjé iwedi dínpeeʹiʹdáho yäʹdâapiʹin dipoeʹo. ¹⁶ Toʷwí nakaʹpowadaʹi-á ûnkhâyʹäʹ itʹôeyaaniʹin.”

¹⁷ In tʹowa ovâyjoeʹan dihaydi iví tewhá ee natsʹú, hedí iví khägeʹnindi óetsikaʹyan näʹi híʹ hânnan natundaʹin. ¹⁸ Hedí ovâytuʹan, “Ti un wáʹ kaʹpowapiʹin ímuu? Ti wíʹúnhanginnáhpíʹan wí toʷwí yäʹdâapiʹ wínapoeʹopí wí hääwí iví jáʹwédí ûntsʹündidi, ¹⁹ gá näʹi hääwí wíʹûntsʹúyaʹpídân iví píʹnä khóʹjé, hewänbo iví see iwáhoʹ, hedí iví túʹ iwedi ûnwänpiphadeʹ.” (Näʹi ovâytuʹandi Jesus-di ovâyháʹan tʹähkí koegiʹ-á híwóʹdi namuu óekʹoʹígiʹ).

²⁰ Hedáháʹ ovâytuʹan, “Hääwí wí toʷwíví píʹnädí ûnpeeʹiʹdibâa yäʹdâapiʹ napoeʹo. ²¹⁻²² Híwóhpi ánskaa wí toʷwí iví píʹnä khóʹjé imáadí i-á nasändaʹ;

nat'owat'akhanuda?; wínakhóhtsaá?ánpí wänbo to?wí-ádi iwihohkumáa; háa tobá nakhóhtsaá?än wänbo?, wíyá to?wíwí kwee-ádi háa sendádi iwihohkumáa; háäwí wé?gen t'owa dâymáa?i-á nada?; jänäkíkandi namuu; nahójo; háa nawänpida? waagi i?o?; nathúut'óe; t'owaví?gedi híwóhpí ihée?o?; ichaa?o?; t'ôeyanpî? namuu. ²³ Ná?i yä?dâapî? háäwí wí to?wíwí pí'ná khó?jé iwedi ünpeedi, i?dibâa yä?dâapî? óepa?."

Wí kweeví wäyu

²⁴ Jesus i? nange ijoe?andi Tyre bú? tsowapiye namää, hedi wí tewhá ee nats'ú. Wínada?pí to?wí wänbo ünhanginnáaní?in ee ná?ännin, hewänbo wí?ünkodipí ikaayamí?in. ²⁵⁻²⁶ Hedi wí kwee Jesus-ví?gedi nat'oeedi wesebo ee ná?än deepiye namää. Ná?i kwee-á Syrophoenicia-wi namuu, hediho kodi Hudíyo wínamuupí. Iví ayúkáy wí yä?dâapî? p'oewaahâadi ônmáa, hedi Jesus-ví páadépiye idége?disógedi kaygindi óedaa?an i? yä?dâapî? p'oewaahâa iví a?yúví?wedi ônkhehpeeyé-ídi. ²⁷ Jesus-di i? kwee óetu?an, "Naa wíðínkhây?ähpí in wé?gen t'owa dovâykhäge?namí?in, in Hudíyo t'owa dovâykhäge?nanpídíbo?. U? páadé wíkhäge?nandá, in áyyäáví húugí? in tsé?ây dovâymä? waagibá namúuni." ²⁸ I? kweedi óetu?an, "Nanbí Sedó, háa untú waa ta?gen namuu. Hewänbo i? pávátä mäása pho? in áyyäá dínjemu?i? in tsé?ây wänbo dâyk'o?." ²⁹ Jesus-di óetu?an i? kwee, "Híwó untúdího naadi i? yä?dâapî? p'oewaahâa uví ayúkáyví?wedi dônkhehpiye. Jaho uví?piye ópûn." ³⁰ Hedi i? kwee iví? napówá

ihaydi, i' a'yú whohte eedi nak'óedí óemû?, hedi i' yä'dâapî? p'oewahâa ho ûnpee.

Jesus-di wí sen tunpî? namuu'i' ònehkháa'an

³¹ Tyre bú'dí Jesus napeedi Sidon bú' i'ge naphade, hedá iwedá Galilee p'oekwíngépiye nawáymää, i' nange Tä Bú' Nange gin dâytu'o' iwe. ³² Hedi wí sen ojet'aa'i namuu'i hedá tunpî-á ònkán, hedi pín ta'gedi óedaa'an i' sen óetäägé-ídí ònehkháa'amídí. ³³ Jesus-di i' sen in t'owaví'wedi wí'bo' óejâa'an, hedi iví mankhú i' senbí oje phóge itógi, hedáhá' imankhúsóp'o'andi i' senbí hân òntäge. ³⁴ Hedi makówápiye ibéedi kaygi ihâa'an, hedi i' sen óetu'an, "Ephatha" gin. (Nä'i tun Ephatha-á "nakhuudee-í" gân natunda' Hudíyoví tundi.) ³⁵ Wesebo i' senbí ojepho ûnkhuudee, iví händá ûnjuðedee, hedi thay'eedi ihée'an. ³⁶ Hedi Jesus-di in t'owa ovâykhâa'an to'wí wänbo wídâyt'òe'amípidí, hewänbo indá shánki ovâykhâa'andá shánká dâyt'òe'an. ³⁷ In t'owa dit'oedi hânho ovâyháa'an, hedi ditú, "Hääwí t'ähki híwó i'o'. In ojet'aa'in wänbo dit'oe'o, in tunpí'indá dívíhee'o'."

8

Jesus-di in jónu maapaasôn (4,000) t'owa ovâyhúujôn

¹ Thayhääbá wây-á báyéki t'owa diwé'gepóe, hedi hääwí wänbo dâyk'o'ígí' wídâymaapí. Jesus iví khäge'nin itu'andi ovâytu'an, ² "Naa ná'in t'owaví'piye osehkanäpóe. Poje thaa naa-ádi diji?, hedi nää-á hääwí koegi' wänbo wídínphadepí. ³ Hedi dihahsêndibo inbí'piye dovâypunjôndá,

wáy p'óegébo haadi dikaanú-í, wáy wên kayi'di di'äädí." ⁴ Iví khäge'nindi óetsika'yan, "Wähäã-an nää ahkon deedi wí koegi' ayhóení, ná'in t'owa ayhúujóenídí?" ⁵ Jesus-di ovâytsika'yan, "Hâyú pává-an bînmáa?" Ditú, "Tsé ihay."

⁶ Jesus-di in t'owa ovâytu'an ee nange dívíkw'óení gin. Hedáhá' i' pává ihógidi ikú'daa'an, hedi ihávedí iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídí, hedi han díví'an. ⁷ Wên háyú pa'ây wá' in khäge'nin dâymáa, hedi Jesus ikú'daa'andi in khäge'nin ovâytu'an dâypaadé-í'in. ⁸ In t'owa dívíhúuyandi híwó dívíshu'an, hedi in khäge'nin tsé ihay t'un p'eedí i' dínphade'i' koegi' dâywé'ge'an. ⁹ Ná'in t'owa dívíhúuyannin mađi jónu maapaasôn (4,000) ihay diji'. ¹⁰ Hedi Jesus-di in t'owa ovâypunjôndi wesebo i' kophé iwe itógi iví khäge'nindádí, hedi Dalmanutha nangepiye dimää.

In Pharisee t'owadi Jesus óedaa'an wên pínnán t'óe i'qmídí

¹¹ In Pharisee t'owa di'äã hedi Jesus óetuhänmáa. Óeda'máa wên taa makówadí ovâykeeyamídí, gá óetayi'ní'in dida'dân. ¹² Jesus kaygi ihäa'andi ovâytu'an, "Háadan un nääwin t'owa wên taa bînmúuní'in ída'?" Ta'gendi wâytu'máa, un t'owa wí háawí ha'wâagi'i-á wíwâykeekankhâyamápi." ¹³ Hedi ovâyjoe'andi wíyá iví kophé iwe itógi, hedi iwáybun oe wáyhánäpiyebá.

Jesus iví khäge'nin ihé'an in Pharisee t'owa-á hedá Herod-á inbí háhkan ni'gedí

14 Jesus-ví khäge²nin dín³óde dâypáváhûuwídi — wí wêe pávada⁴ i⁵ kophé iwe indádi dâymaa.
 15 I⁶di ovâytu⁷an, “Bí⁸áyîngi⁹an hä¹⁰in Pharisee-ví oewáaseedi, hedá Herod-ví¹¹dá.” * 16 Hedi in khäge²nin wí¹²ná táye dívítu¹³an, “Háadan gin natú? Gá madi wí¹⁴âypávámaapí¹⁵dân.” 17 Háa ditú¹⁶nin Jesus ûnhanginpóe, hedi ovâytsika¹⁷yan, “Háadan ítú¹⁸ wí¹⁹vînpávámaapí²⁰in? Ti háa otunda²¹in wa²²di wí²³únhanginpoe²⁴opí²⁵an, hedi háa wa²⁶ wí²⁷íka²⁸póya²⁹pí³⁰an? Ti íka³¹powakây³²muu?
 18 Ítsé³³muu, hedi háadan handi wí³⁴únkeet³⁵óepí³⁶? Hedá í³⁷ojemuu, hedi háadan handi wí³⁸ít³⁹oe⁴⁰opí⁴¹?
 19 Ti wí⁴²ún⁴³ánshaapí⁴⁴an háa dáy⁴⁵annin? Ná⁴⁶i p⁴⁷ánú pává in p⁴⁸ánú maapaasôn (5,000) t⁴⁹owagí⁵⁰ dovâyháve ihay⁵¹di, háyú t⁵²únnan i⁵³ dínphade⁵⁴i koegí⁵⁵ bînwé⁵⁶ge⁵⁷an?” Óetu⁵⁸an, “Tä⁵⁹di wí⁶⁰je (12) ihay.”
 20 “Hedá tsé ihay pává in jónu maapaasôngí⁶¹-á (4,000) dovâyháve ihay⁶²di, háyú t⁶³únnan i⁶⁴ dínphade⁶⁵i koegí⁶⁶ bînwé⁶⁷ge⁶⁸an?” Ditú, “Tsé ihay.”
 21 Hedi ovâytu⁶⁹an, “Hedi háadan wa⁷⁰di wí⁷¹íka⁷²póya⁷³pí⁷⁴ i⁷⁵ oewáasee i⁷⁶gedi wâytu⁷⁷andi?”

Oe Bethsaida bú⁷⁸ay Jesus-di wí sen tsí⁷⁹t⁸⁰aa⁸¹i namuu⁸²i⁸³ ònhekháa⁸⁴an

22 Oe Bethsaida bú⁸⁵ay dipówá, hedi wên t⁸⁶owadi wí sen tsí⁸⁷t⁸⁸aa⁸⁹i namuu⁹⁰i Jesus-ví⁹¹we óekán. Pín ta⁹²gedi indi Jesus óedaa⁹³an ná⁹⁴i tsí⁹⁵t⁹⁶aa⁹⁷i⁹⁸ óetäägé-í⁹⁹dí ònhekháa¹⁰⁰amídí. 23 Jesus-di i¹⁰¹ tsí¹⁰²t¹⁰³aa¹⁰⁴i¹⁰⁵ óepahkê¹⁰⁶, hedi oe bú¹⁰⁷dí já¹⁰⁸wépiye óepaho¹⁰⁹di tsée eedi wí só¹¹⁰p¹¹¹oedi óe¹¹²äyü, hedá iví

* 8:15 Jesus “oewáasee” gin natú¹¹³dí inbí háhkan ni¹¹⁴gedân ihí¹¹⁵máa, hewänbo in khäge¹¹⁶nin wí¹¹⁷dika¹¹⁸pówápí.

mandá óetägedi óetsika[?]yan, “Ti hääwí úkeepoe[?]o?”
 24 I[?] tsí[?]t'aa[?]i[?] ipuwäbéedí natú, “T'owa dijidi
 dovâymúnde[?], hewänbo hääwí wí tay waagibá
 dínchaa.” 25 Hedí wiyá i[?] senbí tsée Jesus-di óntäge.
 Nää-á i[?] tsí[?]t'aa[?]i[?] hânho ipuwäkhäädí nawówa,
 hedí wesebo hää t'ähkí kee[?]eedí ûnkeepóe. 26 Hedí
 Jesus-di i[?] sen iví[?]piye óepunjôndi óetu[?]an, “Hää bú[?]
 wí[?]unwáyts'úunípi.”

Peter natú to[?]wí Jesus ta[?]gendi namuu[?]in

27 Jesus iví khäge[?]nindádí i[?] bú[?]ây eeje Caesarea
 Philippi bú[?] tsowa eejepiye namää. Dimän di-
 haydi iví khäge[?]nin itsika[?]yan, “To-an naa omuu
 gân nä[?]in t'owa ditû[?]?” 28 Óetu[?]an, “Wên ditû[?]
 John i[?] p'ó[?]p'oekandi-ân unmuu. Wây-a wëndá
 ditû[?] Elijah-ân unmuu, hedá wa[?]di wáyjé wëndá
 ditû[?] wí Jôesi Tádáví tukhe[?]min diwedí[?]i-ân un-
 muu.” 29 Hedí ovâytsika[?]yan, “Hedí undá, to-á
 naa-á omuu gân í[?]ände[?]?” Peter-di óetu[?]an, “Gá i[?]
 to[?]wí Jôesi Tádádí óesóge[?]i[?] t'owa ovây[?]aywoenídí,
 i-ân unmuu.” 30 Hedí kaygindi ovâykhâak'ú[?]
 wiyá to[?]wí wänbo wídâyhangin[?]ânnamípidí to[?]wí na-
 muu[?]in.

*Jesus ihée[?]an it'ôephadekhâymaa í[?]gedi hedá
 nachuwagí[?]o í[?]gedá*

31 Hedí ihaydi háa ûnpuwagí[?]o í[?]gedi
 ovâyhée[?]andi ovâytu[?]an, “Nä[?]in nakhây[?]ä[?]
 napúuwí[?]in: Naa, t'ähkí t'owagí[?] o[?]aypuyä[?]i[?]
 omuu[?]i báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedí in
 Hudíyo tsonnindádí in owha[?] p'ó[?]dédí[?]indádí
 hedá in Hudíyoví kuu dâyhá[?]o[?]indádí wé[?]ge
 naa díjoegikhâymaadá wídísígikaykhâymaapí.

Díkhe⁷khây^{máa}, hewänbo poje thaa iwe owáywówápuwagí⁷o.” ³² Nä⁷i hääwí thay⁷eedi ovây^{tü}an, hedi Peter-di óehänge⁷andi óetu⁷an, “Ha⁷wâa wí⁷untúuní⁷.” ³³ Jesus ibéedí in wé⁷gen khäge⁷nin ovây^{múnde}?, hedi Peter óet^eyandi óetu⁷an, “Satan, Penísendi⁷, naví⁷wedi óhadi. U-á t'owa waabá bi⁷ánshaamáa, Jôesi Tádá i⁷ánshaa⁷o waagá joe.”

Háa t'owa díⁿkhây⁷ä⁷ díví⁷amí⁷in Jesus óeyuuhúuwí⁷in dida⁷di

³⁴ Hedáhá⁷ iví khäge⁷nindá in wé⁷gen t'owa t'ähká ovâywé⁷ge⁷andi ovây^{tü}an, “To⁷wên naa-ádi dikä⁷äada⁷indá wídínkhây⁷ähpí háa diwänpida⁷ waa díví⁷amí⁷in, hewänbo inbí phé⁷win dâyhúuwí, hedá naa-á díy^uuhúuwí. † ³⁵ To⁷wên inbí wówátsi dâywänpi⁷aywoení⁷in dida⁷indá inbí wówátsi dipedeegi⁷o. Hewänbo to⁷wên inbí wówátsi naagí⁷ hedá Jôesi Tádáví híwó⁷di tungí⁷-á dívímägi⁷in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí. ³⁶ Tobá wí to⁷wí hääwí t'ähki náa oepáa k'aydi nakw'ó⁷di ihógi wänbo⁷, wé⁷innan wên híwó óekhây^{máa} iví wówátsi iwáyho⁷di? ³⁷ Wí to⁷wí wí⁷únkodipí hääwí wänbo imääní⁷di iví wówátsi nawáy^t'anpúuwí⁷di. ³⁸ In náawin t'owa t'aywóhkannin dimuu⁷in Jôesi Tádá dâyoegi⁷an, wí kwee iví sen ijoegi⁷an wiyá pi⁷wíwí sendá⁷di ithaayé-í⁷di waagibá. Naa t'ähki t'owagí⁷ o⁷aypuyä⁷i⁷ omuu⁷i náa oepáa k'aydipiye owáy⁷ä⁷, naví Tádáví sa⁷wó⁷di kohthay wóegé hedá in yä⁷dâa⁷in makówáwin t'ôepa⁷aa⁷in wóegá o⁷ä⁷. Hedi to⁷wên náa naa díwôeda⁷in hedá naví háhkandá

† 8:34 Nä⁷in natunda⁷, díkhây^{múuni} dâyt'ôepa⁷adé-í⁷di, Jesus in phé⁷win deedi it'ôepa⁷de waagibá.

dînwôeda'indá, naadi wá' dovâywôeda'khâymaa
owáy i' thaa owáy'ä'i napówa ihaydi.

9

1 “Ta'gendi wâytumaa, Jôesi Tádádí iví kay
ûnmuu'in wovâykeeyamí hedí bînpuwâkhâymaa
naa tsondi omuu'in. Nă'in napúuwí wa'di wáy
wên năwe íji'in íhánpídíbo'.

Háa Jesus ûnchaa waa ûn'egópóe

2 Sí thaa naphade ihaydi Jesus-di Peter-á James-
á John-dá i-ádi ovâyho', hedí wên p'in tųwă'in
kw'áyepiye wí'bo dimää, hedí inbí páadépiye Je-
sus háa ûnchaa'in ûn'egópóe. 3 Iví aa hânho
ts'ä'i ûn'ots'ápóe, tóebo há'to i' aa ihay ts'ä'i
i'owêedi-í. 4 Hedí Moses-ádi Elijah-ádi tsíkhagipí
dakeepóe, hedí Jesus-ádi dánhí'maa. 5 Peter-di
Jesus óetu'an, “Háhkandi', híwó namuu năwe
gikw'ôndi. Jaho poje óhkhun tewhá'ây âyk'wôení,
wêe ų'gí', wíyá Moses-gí'-á, hedá wíyá Elijah-
gí'-á.” 6 Moses-ádi Elijah-ádi dakeepóedí in
khäge'nin hânho ovâypíhää, hedânho ha'wâa Pe-
ter natú, gá háa natúuní'in wí'ûnhanginnáhpídân.
7 Hedí wí okhúwá napówádí ovây'óhkhunnan, hedí
nă'in tun okhúwá jáadidi napee: “Nă'i-ân naví
ay dînmuu donsígí'i'. I' bînt'ôeyaaní.” 8 Wesebo
j'ge t'ähkí dívíbee, hewänbo Jesus-da'mân dâymû',
wíyá hääwí wänbo-ájoe.

Jesus óetsika'yan Elijah nawáy'ä'i'gedí

9 Oe p'in kw'áyedi diwhave'ä' ihaydi Jesus-
di ovâytu'an, “To'wí wänbo hääwí bînmû'in
wíwînt'ôe'amípí, owáy naa t'ähkí t'owagí'
o'aypuyä'i' ochuudi wíyá owáywówápóe

píhay.” ¹⁰ Iví tun ôn'a'gin, hewänbo wí'nä táye dívítsika'yan, “Hännan namuu nä'in tun, wiyá nawáywówápúuwí i'gedi?” ¹¹ Hedi Jesus óetu'an, “In Hudíyoví khuu dâyhá'o'in ditû?, i' to'wí Jôesi Táadí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'äpídíbo? Elijah-á napowagi'o. Háadan ha'wâa ditû?” ¹² Jesus-di ovâytu'an, “Ta'gendi Elijah páadébo na'ä-i'in nakhây'ä-ákun, hääwí t'ähki íkhây'amídí. Hedi hännan nata'muu naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'iví'gedi? Gá ginnân: Báyékí dont'ôephadekhâymáa, hedá t'owadá díjoegikhâymáa. ¹³ Hewänbo naadi wâytumáa, Elijah ho na'ä-ákun, hedi híwóhpi'óe'an in t'owadi háa dida' waagi. Jôesi Táadávi ta'nin diwe iví'gedi ûnta'muu háa óekhâymáa'in.” *

Jesus-di wí yä'dâapí' p'oewaahâa wí enúkáyví'wedi ðnkhehpiye

¹⁴ Jesus-ví wé'gen khäge'nin diji' iwe tsowa dipówá, hedi báyékí t'owa búuk'úwákí diwindi dâymû?. Wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá in khäge'nindá dívítuhänmáa. ¹⁵ In t'owadi Jesus óemû'di ovâyháa'an, hedi iví'piye díví'äá óesengitu'âamídí. ¹⁶ Jesus-di ovâytsika'yan, “Háadan úvítuhänmáa?” ¹⁷ Nä'in t'owa jáagedi wí sendi óetu'an, “Hähkandi?, naví e'nú winmaa, i-á wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáadi wí'ûnhí'kodipí. ¹⁸ Hedi häädi wänbo nä'i p'oewaahâa it'ôe'andi i' e'nú oe nangepiye óekanunde?, hedi i' e'nú-á nasó'okhópee'idá iwäpúts'îndo?, hedá taasuugi'bo-á napoe'o.

* **9:13** “Elijah” gin Jesus natúdí, John i' p'ó'p'oekandiví'gedi ihí'máa.

Uví khäge'nin dovâydaa'an nä'i p'oewaahâa ònkhehpeeyé-ídí, hewänbo wídínkodípí." 19 Jesus-di ovâytu'an, "Un t'owa-á wäyupí'in ímuu. Häädi puwahay-an undádí oyëení úvíwäâyú-ídí, häädi puwahay-an undádí dáyyää'amí? Ja' i' enúkáy naví'piye binmá'." 20 Hedi óemaadi i' p'oewaahâadi Jesus óemû'dibo nä'i enúkáy óethathakannan, hedi i' e'nú nakanudi ijánúmáa, hedá nasó'okhópee'i. 21 Jesus-di i' enúkáyví tádá óetsika'yan, "Häädi waabo-an gin ûnpoe'o?" I' tádádí óetu'an, "Gá hýyää'i namuudibo-ân. 22 Hedá häyän wänbo i' p'oewaahâadi phaa iwe hedá p'oe eewá óechänunde' óeháyjídí. Úkodidáho nanbí'piye dísehkaná'an, háawin wên wänbo wên khäge' dí'an." 23 Jesus-di óetu'an, "Háadan dítumáa, 'Úkodidáho?'" To'wí iwäyunde'i-á ûnkoði hääwí namûuge i'amídí." 24 Wesebo nä'i enúkáyví tádá kaygindi natú, "Naa dáywäyunde', díkhäge'nan wiyá shánkí dáywäâyú-ídí."

25 Jesus-di wây-á báyéki t'owa a'yuuigi dívíkhadímá'dí ovâymû', hedi wesebo nä'i yä'dâapí' p'oewaahâa óet'e'yandi óetu'an, "U yä'dâapí' p'oewaahâa, u'dí t'owa ovây'ojet'aa'o'i', tunpí'indá ovâypa'i', naadi wítumáa, nä'i enúkáyví'wedi ópeeve, hedi wiyá wí'unts'úunípí." 26 I' p'oewaahâa ituwínúdí nä'i enúkáy óekanudi hânho óethathakannan, hedáhá' iví'wedi ûnpee. I' enúkáy wí pení waabá ûncháa, hediho in t'owadi óemû'dí ditú, "I-áho nachuu." 27 Hewänbo Jesus-di i' enúkáyví man ônyâ'dí óekwínukhäge'nandi iwínú. 28 Hedi Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi iví khäge'nindi wí'bo óetsika'yan, "Háadan na'in

wíginkodipí i' yä'dâapî' p'oewaahâa âykehpeeyé-ídí?" 29 Jesus-di ovâytu'an, "Úvîjûusu'odida'mân únkoedí-í wí yä'dâapî' p'oewaahâa gi'bibá bînkhepeeyé-ídí."

Jesus nachuwagî'o i'gedi wíyá ihé'an

30 Jesus-ádí iví khäge'nindádí iwedi dimää hedi Galilee nange i'ge diphade. Jesus wínada'pí to'wí wänbo ûnhanginpúuwí'in wähhä naji'in, gá dimändibo iví khäge'nin ovâyhâhkanhondân. 31 Ovâytu máa, "Naa t'âhkí t'owagî' o'aypuyä'i' omuu'i wây-á t'owaví mangepiye díkáaní. Indáho díkhe'khây máa, hewänbo poje thaa iwá wíyá owáywówápuwagî'o." 32 In khäge'nin ná'i hääwí Jesus-di ovâytu máa'i wídika'póya'pí, hewänbo diwôeda' óetsika'yâamídí i'gedi.

To-an i' shánkí hay'i namuu?

33 Capernaum bú'ay dipówá, hedi wí tewhá ee dits'ú. Jesus-di in khäge'nin ovâytsika'yan, "Oe p'óegé gi'ädi hää i'gedan úvítuhän máa?" 34 Indá hânda' dik'wó, gá oe p'óegé dijidi wé'i-angú in diwedi i' shánkí hay'i namuu i'gedi dívítuhän má'dân. 35 Jesus isóge, hedi ná'in tã'di wíje (12) khäge'nin ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wí i' p'ó'dédí' namúuní'in nada'dá, i-á ûnkây'ä' tí'úugé'i namúuní'in, hedá t'âhkíwí khäge'di-á." 36 Hedi Jesus-di wí ay óepahkê'di inbí páadépiye óeho', hedáhá' ná'i ay óeba'aa'andi ovâytu'an, 37 "To'wídí naa dída'di wí ay ná'i ay waabá óesígíkendedi, naa wá' dísigíkende waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigíkende'i'dá naada'ba

wídísígíkéndepí, hewänbo i' to'wí naa dísandi' wá' óesígíkénde'."

To'wídí Jesus-vi'piye háa nachaapi'-á ivi'näpiye napoe'o

³⁸ John-di óetu'an, "Háhkandi', tóewí sen âymû' yä'dâapi'in p'oewaahâa t'owavi'wedi ovâykhehpiyendedi uví khâwâ natû'di, hedi âytu'an han wí'i'amípi'in, na'in diwedi'i wínamuupídí." ³⁹ Hewänbo Jesus natú, "To'wí gi'bi wíwínkhâa'amípi. To'wí namuu'i naví khâwâ natû'di ipínnánt'ôe'andi-á wesebo híwóhpi naví'gedi wí'ihée'amípi. ⁴⁰ To'wí nanbí'piye háa wínachaapi'-á nanbí'näpiyebá napoe'o. ⁴¹ Ta'gendi wâytmáa, to'wí wí p'oe wänbo wovâysuwäjôndi, naví'in ímuu'in ûnhanginnândi, i-á Jôesi Tádádí óewá'âakhâymaa."

Jesus t'aywó'di i'gedi ihée'an

⁴² "Hedi to'wídí wêe wänbo ná'in hí'innin naví'piye dívíwâyunde'in diwedi óet'aywóhá'andá, shánkí híwó i' to'wí ûnpúuwíwän wa'di han óehá'anpídíbo wí k'uu kháa'i ivi k'áy eedi ônwhisôege-í'in hedi mâap'oe iwe óechäânú-í'in. ⁴³ Hedi wéhpêe mandí úvít'aywó'dodá, shánkí híwó namuu bînts'âa-í'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ímanmuu wänbo', shánkí híwó namuu wówátsi nahándepí'in bînkáyjídí, péyégepiye ímú-ívi'wedi wí'gín ímanmuudi. ⁴⁴ Oe péyéga t'owa hánhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hánhay wänbo napaa'api'dá ovâyphahkhanukhâymaa. ⁴⁵ Hedi wéhpêe ândi in ta'ge'in p'óegédí

wovâyhânge'odá, shánkí híwó namuu bînts'âa-í'in wíyá indi úvít'aywó'nâamíví'wedí. Tobá wéhpêeda' í'ânmuu wänbo', shánkí híwó namuu wówátsi nahánde'pí'in bînkáyjídí, péyé'gépiye wovâychäänú-íví'wedí wí'gín í'ânmuudi.
 46 Oe péyé'gá t'owa hãnhay wänbo t'ähkí dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hãnhay wänbo napaa'apí'dá ovâypahkhanukhâymaa. 47 Hedí wéhpêe tséedí híwóhpí hãäwí wovâypuwä'odá, shánkí híwó namuu bînwhahkáyjí'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamíví'wedí. Tobá wéhpêeda' ítséemuu wänbo', shánkí híwó namuu oe makówápiye ímú-ídí, péyé'gépiye wovâychäänú-íví'wedí wí'gín ítséemuudi. 48 Oe péyé'gá t'owa hãnhay wänbo t'ähkí dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hãnhay wänbo napaa'apí'dá ovâypahkhanukhâymaa.

49 “To'wên t'ähkí phaadi ovây'aayäãkhâymaa. †

50 Aayäã híwó'di namuu, hewänbo i' aayäã na'áhhándáho', há'to wíyá áhsää'i napúuwí. Undá únkây'ä' aayäã na'áhhánde'pí' waaginbá ímúuní'in, hedí tsaaginpidíbo wé'ge ítháaní.”

10

Jesus khótsaqawije i'gedi óetsika'yan

† 9:49 Nã'i hí'-á kây'i namuu gika'póewídí. Wáy wên t'owa dí'ánde ginnân natunda'in: Hãn'oe in Hudíyo dâ'y'animâahánunde Jôesi Tá'dá óemäänídí, hedí dínkhây'ä' i' píví dâ'y'aayäã'amí'in wínaha'dänpúuwípídí. In t'owa Jôesi Tá'dáví'piye dívipimägi'indá dâyt'ôephaadé-í, hãäwí phaadi ovâypahánunde waagibá, hebo nã'i t'ôephade namuudi shánkí híwó'nin dimúuní.

1 Jesus iwedi ijâa'an, hedi Judea nangepiye namäädí Jordan p'lo' p'änäpiye naphade. Iwe wây-á báyéki t'owa iví nú' díwíwé'ge'an, hedi háädí waa í'an waagi in wá' ovâyhá'an.

2 Hedi wên Pharisee t'owa ûnpówádí óetsika'yan, "Ti híwó namuu wí sen nakhóhtsaa'ándí' iví kweeví'wedi ithaaweje-ídí? Hân í' tsontun natú'?" Gin ditú Jesus óetayi'nídí, tigúba híwóhpi natuhpee-í. 3 Jesus-di ovâytsika'yan, "Hân Moses-di wovâyjôn?" 4 Indi óetu'an, "Moses-di ná'in tun dínjoe'an: Wí sen wên khóhtsaa'wije ta'nin ita'namí hedi handídi iví kwee ijoe'amí." 5 Jesus-di ovâytu'an, "Hewänbo Moses-di ha'wâagi wovâyta'k'ú' gá t'óeyanpí'in ímuudân, unbí kwiya' bînwänpijoe kanmáadíbo'. 6 Hewänbo oe ts'anpáadé nanân diwe Jôesi Tádádí sendádí kwee-ádí ovänkhíje. 7 Hedi natú wí sen ikhó'yâ'dáho', iví tádá-á iví jíyá-á ijoe'amí'in ûnkhây'ä'. 8 Hediho í' sendá í' kwee-á wêe tùu ûnp'oeda' dapoe'o, hediho wíje wídamuupí, wêeda' damuu. 9 Hedânho in to'wên Jôesi Tádádí ovänwónnindá to'wí wänbo wí'ûnkhây'ähpi ovänweeje-í'in."

10 I' tewhá ee diwáyts'ûndí iví khäge'nindi ná'í hí' í'gedí óetsika'yan. 11 Hedi ovâytu'an, "Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí ikhó'yâ'dá, iví kweeví'piye t'aywó í'o'. 12 I' kwee wá', iví sen ijoe'andi wíyá sendádí ikhó'yâ'dá, iví senbí'piye t'aywó í'o'."

Jesus-di in hí'innin ovâysgíhógi

13 Wên t'owa inbí áyyä Jesu-ví'we dâykán í'dí ovâytäägé-ídí, hedi iví khäge'nindi in t'owa ovâyte'yandi ovâytu'an ha'wâa wídíví'amípí.

14 Hedi Jesus-di in khäge'nin háa díví'o'in ovâymû'di inbí'piye hihchan wínacháapí, hedi ovâytu'an, "In hí'innin áyyäã naví'piye binkä'äämäã, wíwínkhâa'amípi, gá to'wên ná'in áyyäã waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádávi'in ûmuudân. 15 Ta'gendi wâytumáa, to'wí wänbo Jôesi Tádávi' wínapúuwípi wí hínchää'i' ay waagibá iwâyupídi." 16 Hedáhá' in áyyäã ovâyba'aahogídi wí'inbo ovâytagedi ingí' ovâyjûusu'an.

Wí sen kodit'owa namuu'i' Jesus-ví'piye na'ää

17 P'óegé wiyá Jesus nats'anmân dihaydi wí sen iví'weää naví'piye binkä'ääpiye i'ääkán, hedi idége'disógedi óetu'an, "Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándepí'in donkáyídi?" 18 Jesus-di óetsika'yan, "Háadan naa híwó'di gin dítu'o'? Jôesi Tádáda'mân híwó'di namuu, wiyá to'wí-á joe. 19 Jôesi Tádávi' tsontun ho mântaa. I-á natú wíwínt'owat'aháanú-ípi, wiyá to'wívi kwee-ádi háa sendádi wí'úvíwhohkwomá've-ípi, wí'úvísä'mamípi, t'owaví'gedi wí'úvíhójo'amípi, hójo waagidibo t'owaví háäwí wíwínhóenípi, unbí táda-á jíyá-á bín'a'ginmá've-í." 20 Óetu'an i' sendi, "Háhkandi', naa enúkáy omuudibo' t'ähki ná'i tsontun dó'a'gin." 21 Jesus-di sígídi ta'gebo óemúndedi óetu'an, "Wa'di wây-á háawên útáy bí'amí'in. Jaho ópûn, háäwí úkw'ó'di t'ähki mánku'ch'âaní, hedi i' chä' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymäáni, hedânho oe makówá kodit'owa unmuunídi. Hedi náaku'ch'áadá ovâymägidá naa-ádi óká've." 22 Ná'in nat'oe ihaydi i' sen nabo'aats'aypóe, hedi iví pí'ná khó'jé ûnkháapóedi

iwedī namää, gá báyéki háäwí ûnkw'ôndân hediho wínakuchada'pí.

²³ Jesus ipuwäbéemáa, hedi iví khäge'nin itu'an, “Báyéki kâý'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa díví'amídí hedânho ovây'aywoenídí.” ²⁴ Nă'i hí'dí in khäge'nin ovâyháa'an, hewänbo Jesus-di wíyá ovâytu'an, “Naví ây, ívíwo nabâapu'wan wí to'wí háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí. ²⁵ Nabâapu'wan wí kamäyo wên agúusa tsípho j'ge nats'ûunídí, hewänbo shánki nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí.” ²⁶ Năbâa shánki ovâyháa'an in khäge'nin, hedi wí'nă táye dívítsika'yan, “Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?” ²⁷ Jesus-di ta'gebo ovâymundedi ovâytu'an, “To'wí wänbo wí'bo wí'ûnkodipí. Jôesi Tádáda'mân ûnkodi t'owa ovây'aywoenídí. Jôesi Tádá-á háäwí t'ähki ûnkodi i'amídí.”

²⁸ Peter-di óetu'an, “Úhanginná háäwí t'ähki âyjoe'annin u-ádí gimú-ídí.” ²⁹ Jesus-di ovâytu'an, “Ta'gendi wâytu'máa, naa omuudibo hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ûnmuudibo-á, to'wí ijoe'andi iví tewhá, háa iví tí'ûuwindá pá'dâyindá, háa iví tádá-á jíyá-á, háa iví ây-á, háa iví nava-á, ³⁰ i-á ta'gendi tägintä (100) ma'kw'anukí shánki ihóení, tewhá-á, tí'ûuwindá pá'dây'indá, jíyá'indá, ây-á, nava-á — hedá it'ôephadekhâymaa iví wäyu ûnmuudi. T'ähki nă'i ihóení wa' năä oepáa k'aydi nawówáji' ihaydi, hedá iví wówátsi năä oepáa k'aydi ûnbo'wan dihaydá wówátsi nahándeipi'indá

ikáyjǐ. ³¹ Hewänbo báyéki t'owa nää p'ó'ǰéǰí'in dimuu waa dínchaa'indá tí'úugé'in dipúuwí; hedi báyéki t'owa-á nää tí'úugé'in dimuu waa dínchaa'indá p'ó'ǰéǰí'indá dipúuwí."

Powingí' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagí'o'in

³² In p'óegé dimän Jerusalem bú'piye, hedi iví khäge'ninbi páadé Jesus namän. In khäge'nindá wíǰínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hedá in wé'gen t'owa iví tí'úugé dimännindá dikhunwôeda'. In tä'di wije khäge'nin iví'piye wíyá ovâyhänge'an, hedi háa ûnpúwagí'o'in ovâytu'an. ³³ Natú, "Bít'ôeyan, nää-á Jerusalem-piye gimän, hedi naa, t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' t'owadi díkáani in owha' p'ó'ǰéǰí'indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhä'o'indá inbí mange. Indáho ditúuni naa dínkhây'ä' ochuu-i'in, hedá in Hudíyo dimuupi'in t'owaví mangá díkáani. ³⁴ Nä'indi dînp'áhkaakhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa. Púwhí'dí díwhäðikhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo poje thaa iwe owáywówápúuwí."

James-áǰí John-dáǰí hääwí dada'póe

³⁵ Ihayǰibá James-áǰí John-dáǰí Zebedeewí äy damuu'in Jesus-ví'piye damää, hedi óetu'an, "Hähkandi', na'in hääwí gadapúuwí hedi u'di dîn'amí'in gada'." ³⁶ Ovãntsika'yan, "Häa-an dada' wãn'amí'in?" ³⁷ Óetu'an, "Owáy untsondisogedee ihayǰi, na'in uví khóe gamúuní'in gada', wêe ko'díngéǰí, wêe-á yä'mängéǰá." ³⁸ Jesus-di ovântu'an, "Undá

wíđänhanginnáhpí hääwí dada'in. Ti dänkodi dánt'ôephadé-ídí naa dont'ôephadekhâymaa waabá? Hedí naa hääwíkháa'i donphadekhâymaa waabá, ti dänkodi dänphaadé-í'in?" ³⁹ Óetu'an, "Gänkodi-ákun." Jesus-di ovântu'an, "Ta'gendi undá wá? dánt'ôephadekhâymaa, hedá hääwíkháa'i dänphadekhâymaa, naa dñpúuwí waabá. ⁴⁰ Hewänbo naa wíđínk'óepí naví khóe wände'mamí'in ko'díngédá yá'mängédá. Jôesi Tádáđá'mân ûnk'óe ovâyde'mamídí to'wên ha'min dimúunídí."

⁴¹ In wé'gen tä khäge'nin James-á John-dá inbí hí? i'gedi dínhanginpóe ihaydi inbí'piye dit'ayyaapóe. ⁴² Hedího Jesus t'ähkí iví khäge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Únhanginná in Hudíyo dimuupí'in t'owaví tsonnin hânho ditsont'óe, hedá inbí t'owa-á ovâytsónmá've-í'indá diwänpida? ⁴³ Hewänbo undá wí'únkhây'ähpí ha'min ímúuní'in. To'wí un diwedi hay'i namúuní'in nada'dá, i-á unbí khäge'dida? namúuní'in ûnkhây'ä? ⁴⁴ Hedí to'wí p'ó'dédí? namúuní'in nada'dá, i-á wí pant'ôe'i un t'ähkígí? waagi'ba namúuní'in ûnkhây'ä? ⁴⁵ Naa wänbo?, t'ähkí t'owagí? o'aypuyä'i? omuu'i-á o'ää t'owa dovâykhäge?namídí, indi naa díkhäge?namídá joe. O'ää ochuu-ídí, hedá naví wówátsi-á dáywá'âa-ídí t'ähkí t'owa dínkoedí-ídí inbí t'aywó'dí iwedi dima'p'ánídí."

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i' iví keetan óemägi

⁴⁶ Oe Jericho bú? Jesus iví khäge'nindáđí báyéki t'owa-áđí dipówá, hedí iwedi dipeemän dihaydi wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'ôe

hángé wáy nahäädaʼän, i-á Bartimaeus gin nakháwä, Timaeus-ví ay ûnmuuʼiʼ.⁴⁷ Bartimaeus-á natʼoe Jesus oe Nazareth búʼwi naʼäʼin, hedí ituwínú, “Jesus, u David-ví äy iwediʼiʼ unmuuʼiʼ, navíʼpiye ósehkanäpuwawe.”⁴⁸ Báyéki tʼowadi iʼ sen óetʼeʼyandi óetuʼan, “Hândaʼdiboʼ.” Hewänbo i-á shánki kaygá ituwínú, “U David-ví äy iwediʼiʼ unmuuʼiʼ, dísehkanäʼan.”⁴⁹ Jesus iwóyíʼdí ovâytuʼan, “Bintuʼan naʼää-ídi.” Indi iʼ tsíʼtʼaaʼiʼ óetuʼan, “Jesus-di wóetuhkánmáa. Ówínú, óhíhchanpuwawe.”⁵⁰ Iʼ sen iví kʼéwéʼin to ipʼädi, hedí wesebo iwínúdí Jesus-víʼpiye namää.⁵¹ Jesus-di óetsikaʼyan, “Hânan wínʼamíʼinnan undaʼ?” Iʼ sendi óetuʼan, “Gá dânkeepúuwíʼinnân odaʼ, Nanbí sedó.”⁵² Jesus-di óetuʼan, “Ópûn, uví wäyü úmuudânkun unwówa.” Hedí wesebo iʼ sen ûnkeepóedí Jesus-ádi namää.

11

Jesus oe Jerusalem búʼ óesíqíkêʼ

¹ Jesus-á iví khägeʼnindádi Jerusalem búʼ tsowa dipówá. Iwe wí okú nakʼóe “Olive Okú” gin dâytuʼoʼ, hedí náʼi okú iwe núʼ wáy náʼin wíje búʼây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Hedí wíje iví khägeʼnin ovânsan dapáadémú-ídi.² Ovântuʼan, “Jaho bápûn häʼi búʼay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedí datsʼúʼ dihaydá wí búduʼay dânshaa-í nawhiwindi, i-á waʼ wáymûu wänbo toʼwí wänbo wíʼiʼíhsógepi. Dânwhisuudi dânmáʼi náwe.”³ Hedí toʼwídi woväntsikaʼyandáhoʼ, ‘Háadan haʼwâa dânʼoʼʼ,

ginnân dântu'ámí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáyđân, hedi hây napóedíbo wônwáyamá'í.' ”

⁴ Damäädi wí búdu'ay p'ôe hángé wên phódi nú' nawhiwindi dänshaa. ⁵ Hedi dänwhisuudedi in t'owa iwáygé diwinnindi ovãntsika'yan, “Hãnnan dän'o'”? Háadan hã'i búdu'ay dänwhisuude'?” ⁶ In khãge'nin háa Jesus-di ovãntu'an waa datú, hediho ovãnmági. ⁷ I' búdu'ay Jesus ôho', hedi inbí k'éwé'in to dänp'ãdidi i' búdu k'éwé ônpã'k'û', hedi Jesus i'íhsóge. ⁸ Hedi wáy Jesus óe'íhon ni'ge báyéki t'owa inbí k'éwé'i to oe te'p'óegé ônpã'kwohon, hedi wây-á wé'gendá dâytaykhóepã'kwohon, i' nava iwe dâyt'sâ'i'. ⁹ Hedi in to'wên páadé dimännindá hedá in tí'úugé ûnwóe'ã'indá dívítuhkwínuhon, “Wísííkéndé'.” “Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wóesan, hediho híwó wóe'ãámí.” ¹⁰ “Híwó úpúuwí gá untsondisogedee-ídân, nanbí thehtáy pahpâa David natsondi'ân waagibá.” “Jôesi Tádá oe makówá na'ãndi-á hay'i namuu.”

¹¹ Hedi Jerusalem bú'piye Jesus namäädi i' méesate hay'i ee nats'ú, hedi ibéemáadí hãäwí t'ãhkí imúnde'. Hebo nathí'êemändibo in tã'di wíje (12) khãge'nindádí oe Bethany bú'aypiye namää.

In fig tay nabaymuupí'in

¹² Wíyá tháwãn Bethany-di dipee, hedi Jesus nahãshéhpóe. ¹³ Hây kayí' diwe wên fig tay nachãndi imú' nakaamuudi. Iwepiye namää imúunídí tigúba na-fig-muu'in, hewãnbo iwe napówá ihaydi fig wãnbo wí'ishaapí, wa'di na-fig-púuwí ihaydi wínanãhpídí. ¹⁴ Hedi Jesus-di in

tay óetuʔan, “Uvíʔwedá toʔwí wänbo wíyá wíʔi-fig-kʼoʔípí.” Iví khägeʔnin háa natúʔin ditʼoe.

Jesus iʔ méesate hayʔi iwedi in dâyhääwíkuʔcháadeʔin ovâykhehpiye

¹⁵ Jerusalem búʔpiye wíyá dimää, hedi Jesus iʔ méesate hayʔi eepiye namää, hedi in tʼowa dâyhääwíkuʔchʼáadeʔindádi in dâyhääwíkumändeʔindádi iwedi ovâykhehpiye, hedi in dâychäʔegóʔoʔinbí määsa-á hedá in dâykʼoʔweekuʔchʼáadeʔinbí púwédé-á ovâyjánú. ¹⁶ Hedi toʔwí wänbo oe-á nää-á ee méesate íve wíʔovâyphademägipí inbí hääwí wóegé. ¹⁷ Hedi in tʼowa ovâyháʔandi ovâytuʔan, “Jôesi Tádá iví taʔnin diwe ginnân natúhpiʔan:

Naví tewhá-á tʼähkí nangeʔin tʼowa dívíjûusuʔamígíʔ namuu, hewänbo undá bînʔegóʔandi sänmin dívíkaakwʼôenígíʔ napóe.”

¹⁸ In owháʔ pʼóʔdédíʔindá hedá in Hudíyoví khuu dâyháʔoʔindá háa natúʔin ditʼoe, hedi iwedi páadépiye hádídí óeháyíʔin dâytu wämáa, hewänbo óekhunwôedaʔ, iví híʔdí in tʼowa ovâyháaʔodi.

¹⁹ Nakin dihaydi Jesus-á iví khägeʔnindádi ee búʔdí dipee.

Háa in fig tay iwedi dihápóe waa

²⁰ Hédéndí napóe ihaydi pʼóegé dimändi in fig tay Jesus-di óehéeʔannindá púʔdíbo natʼaadi dâymûʔ.

²¹ Peter háa Jesus natúʔin ûnʔánpówá, hedi óetuʔan, “Hähkandiʔ, in tay untúʔin háʔto híwó napúuwíʔin tʼähkí natʼaa.” ²² Jesus-di ovâytuʔan, “Bíwäyú Jôesi Tádá-á hää tʼähkí iʔamíʔin ûnkodi. ²³ Taʔgendi

wâyṭumáa, toʷwí nǎʷin pʷin itʷandi, ‘Ótégé, oe mâapʷoe iwe ópichǎnú,’ hedi háa natú waa napúuwí gin iwâyundedá, ònʷamí-ákun. Hewänbo pín taʷgedi iwäâyú-íʷin ûnkâyʷäʷ. ²⁴ Hedân wâyṭumáa, úvjúusuʷandi iʷ hääwí bîndaaʷandi taʷgendi bînhóeníʷin úvíwâyundedáhoʷ, hedáho bînhóení-áheʷ. ²⁵ Hewänbo häädi úvjúusuʷoʷ ihaydi, toʷwíwíʷpiye híwó wíʷíchaapídí, i-á bînʷowóejé-í, hedânho unbí Tádá oe makówá naʷandiʷdi unbí tʷaywóʷdi wáʷ wovâyʷowóejé-ídí. ²⁶ Hedi wên tʷowa bînʷowóejépidá, Jôesi Tádá oe makówá naʷandiʷdi háʷto unbí tʷaywóʷdi wovâyʷowóejé-í.”

Jesus óetsikaʷyan toʷdan ònkʷúʷ iví tʷôe iʷamídí

²⁷ Jerusalem búʷ diwáypówá ihaydi iʷ méesate hayʷi ee natsʷú. Iwe najiʷ ihaydi in owhaʷ pʷóʷdédíʷindá in Hudíyoví kuu dâyháʷoʷindá hedá wây-á in Hudíyoví tsonnindá ûnpówá. ²⁸ Indi óetsikaʷyan, “Háawinnan uví tsonkhuu úmuu háa bíʷo waa bíʷamídí? Toʷdan in taʷgen wônʷkʷúʷ nǎʷi hääwí nâaʷamídí?” ²⁹ Jesus-di ovâyṭuʷan, “Nää-á naadá wáʷ un wéhpêe tsika wâytsikaʷyamí, hedi díṭuʷandá, naadá wâyṭuʷäʷamí toʷwidí in taʷgen dínʷkʷúʷin nǎʷi hääwí dóʷamídí. ³⁰ Díṭuʷan, toʷdan John ònkʷúʷ tʷowa ovâyṭoʷpʷoeʷamídí, ti Jôesi Tádádí háa tʷowadi ònkʷúʷ?” ³¹ Hedi wíʷná táye dívítumáa, “Jôesi Tádádí John ònkʷúʷ gin gitúdáhoʷ, Jesus-di dítsikagíʷo, ‘Hedi háadan handi háa John natúʷin wíʷúvíwâyupí?’” ³² Hewänbo wigitúunípí, ‘Tʷowadidaʷ ònkʷúʷ” gin.” (In tʷowa dâykhuwôedaʷdibo haʷwâa ditú, gá tʷähkí in tʷowa dívíwâyundedân John-dá Jôesi Tádáví

tukhe[?]bi ûnmuu[?]in.) ³³ Hed̄iho indi Jesus óetu[?]an, “Na[?]indá wíginhanginnáhpí to[?]wídí ònk[?]û[?]in.” Hed̄i Jesus-di ovâytu[?]an, “Hedáho[?], naadi wânbo wá[?]wíwâytu[?]amípi to[?]wídí in ta[?]gen d̄ínk[?]û[?]in dó[?]amídí ná[?]i h̄ääwí dó[?]o[?]i[?].”

12

Jesus-di in yä[?]d̄âapí[?]in úuva áaphää áyí[?]ninbí[?]gedi ovâytu[?]an

¹ Jesus-di in tsonnin ná[?]i háhkangí[?]in ó[?]gedí ovâytu[?]an: “Wí sen i[?]úuva[?]áakhähsaa, hed̄i i[?]nava iphé[?]ahkhaayan, i[?]k[?]uu iwá iphoyää i[?]úuva ip[?]omap[?]ee-ígí[?], hed̄i wí tewhá tuwä[?]i-á ik[?]û[?] iví nava i[?]áyí[?]namídí. Hedáhá[?] i[?]nava wên senä[?] úuva áaphää áyí[?]nin dimuu[?]in ovâypíyémägidi wíyá pi[?]wí nangepiye namää. ² I[?] úuva nap[?]e[?]yin dihayd̄iho wí t[?]ôe[?]i[?] i[?]nava iwepiye óesan hedânho in senä[?] d̄âynavapíyé[?]annindi i[?]úuva nayämu[?]i[?] óemäänídí. ³ Hewânbo indi i[?]t[?]ôe[?]i[?] óeyâ[?]d̄i óewh̄ädi, hed̄i mandä[?]dibo óewáybun. ⁴ Hed̄i i[?]sendá wíyá t[?]ôe[?]i-á óesan. Indi i-á p[?]ó[?]d̄á óewh̄ädi, hedá jänäkí-á óe[?]an. ⁵ Hedá wíyá t[?]ôe[?]i-á óesandi-á óehay. Hedá wây-á wên t[?]ôe[?]indá ovâysan. Wáy wên in ovâywh̄ädi, wây-á wëndá ovâyhanú. ⁶ Hed̄i iví aydä[?] ûnjoekandee, i[?]isígi[?]i[?]. Ná[?]iho t[?]ä[?]gediho in d̄âynavapíyé[?]anninbí[?]wepiye óesan. Natú, ‘Madân naví ay-á d̄ín[?]a[?]geeni.’ ⁷ Hewânbo indá wé[?]ge dívihée[?]andi ditú, ‘Ná[?]i-ânkun namuu ná[?]i h̄ääwí t[?]ähkí ûnjoepuwagí[?]o[?]i[?]. Jaho áyháyjí, hed̄i ná[?]i h̄ääwí nayämu[?]i-á nanbí[?]-á gínmúuní.’ ⁸ Hed̄iho i[?]ay óeyâ[?]d̄i óehay, hed̄i i[?]nava iwedi óep[?]égi.”

9 Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika[?]yan, “Hân nă[?]i nava ivî[?] ûnmuu[?]i i[?]amî? Gá namăädá in senă[?] dâynavapíyé[?]annin ovâyháanú-í, ihaydá i[?] nava-á wây-á to[?]wëndá ovâypíyémăäní. 10 Bîntunnanpí[?]an nă[?]i hí[?] Jôesi Tádáví ta[?]nin diwe nata[?]muu[?]i[?]:

I[?] k'uu in tewhátehpaa[?]in dâyjoegi[?]andi-á,
năá shánkí natáy[?]i k'uu tehpaá bé[?]dí napóe.

11 I[?] shánkí natsonjí[?]i gin i[?]an,
hedí na[?]in âymû[?]dí díháa[?]an.”

12 In Hudíyoví tsonnin dínhanginná Jesus-á nă[?]i hí[?] inbí[?]gedího ihée[?]annin, hedí dida[?] óepankáyjí[?]in, hewânbo in t'owa dâykhunwôeda[?]máadí wí[?]óepankê[?]pí, hedí iwedí dimăä.

Jesus tax wá[?]âa i[?]gedí óetsika[?]yan

13 Tí[?]úugedí in Hudíyo tsonnindi wên Pharisee t'owa-á hedá Herod-ví k'ema[?]indá Jesus-ví[?]piye ovâypunjôn háäwí óetsika[?]yamídí. Dida[?] óekáyjí[?]in híwó wí[?]ihí[?]máapídí. 14 Hedi ûnpówádí óetu[?]an, “Háhkandi[?], gínhanginná uví hí[?]-á ta[?]gen úmuu[?]in, u[?]dá t'áhkí t'owa handa[?]bá ovâymăa, háa t'owa dínwânpichaa waa háabo wí[?]unmuupí, hedího ta[?]gendá Jôesi Tádáví khuu i[?]gedá t'owa ovâyhá[?]o[?]. Dítu[?]an, hânnan nanbí tsonnun gíntû[?]? Ti híwó namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá[?]âa-ídí háa joe? Ti gínkhây[?]ä[?]âywá[?]âa-í[?]in háa joí óetsika[?]yamídí. Dida[?] é[?]?”

15 Hebo Jesus ûnhanginná gin óetsika[?]máadí inbí ánsaaho ta[?]ge wídây[?]máapí[?]in, hedího ovâytü[?]an, “Háadan dítayinde[?]? Wí denarius chá[?] dînmá[?] naa dómúunídí.” 16 Ônmaadi ovâytsika[?]yan, “To[?]ví ts'ay-an nă[?]i chá[?] eedi ûnk'óe, hedá to[?]ví kháwă-á[?]” Óetu[?]an, “Gá Caesar-ví[?]innân.” 17 Jesus-di

ovâytu'an, "Hedáho?, hääwí Caesar-ví? ûnmuu?i Caesar-bá binmää, hedi wá? hääwí Jôesi Tádáví? ûnmuu?i-á Jôesi Tádá-á binmää." Hedi iví hí?dí báyéki ovâyháa'an.

In Sadducees-di Jesus óetsika?yan in dichuu?in diwáywówápúuwí i?gedi

18 Nă'in Sadducee t'owa Jesus-ví?piye di?ää, hääwí óetsika?yamídi. (In Sadducees-á díwáywunde? in t'owa dichuu?in há?to wiyá diwówápúuwí.) 19 Indi óetu'an, "Háhkandi?, Moses-di nă'in tsontun dînta?nan: Wí sen âypídi?bo nachuudi iví kwee wa? ûnwówájidá, i? senbí tí?ûu ûnkhat?ä? i? kwee-ádi ikhó?yâ-í'in, hedânho dän?âykw'ôenídi i? pá?dâyví khawá? ônhúuwídi. 20 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí?ûuwín sená? diji?. I? shánki páadé?i? ikhó?yâ?, hebo âypídi?bo nachuu. 21 I? eedi?i-á wá? i? kwee-ádi ikhó?yâ?, hedi nă?i sen wá? âypídi?bo-áho nachuu. Hedi i? powage?i-á hanbá ûnpóe. 22 Hedi handa? t'âhki in tsédi diji?in tí?ûuwín dînpóe, t'âhki wí?inbo i? kwee-ádi dívíkhó?yâ?di wêe wânbo wí ay wíðâysógepi. T'â?gedá i? kwee-á wá? nachuu. 23 Nă'in tsé ihay tí?ûuwín i? kwee-ádi dikhóhtsaakw'ônwân, hediho dítu'an, owáy t'owa wiyá diwáywówápóe ihaydi, to?wívi kwee-an ûnmúuni?"

24 Jesus-di ovâytu'an, "Gindidân ípedeekw'ó, wí?únhanginnáhpídi Jôesi Tádávi tá?nin háa ûntú?nin, hedá wá? wí?únhanginnáhpí Jôesi Tádá-á hânho nakay?in. 25 Owáy in dit'ahánnin t'owa diwáywówápóe ihaydi, sená?dá kwiyä?dá há?to wiyá dívíkhó?yâ-í, gá gindidi in makówáwin t'ôepa?aa?in waaginbá dimúuníðân. 26 In t'owa

dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedi dítsika'máa, hewänbo bîntunnapí'an háa Moses-ví ta'nin diwe ûnta'muu'in in wăä'i phé'yăvi nakoje' ni'gedi ita'nan diwe. Ihayđi Jôesi Tádáđi ginnân Moses óehée'an:

Naa-ân omuu Jôesi Tádá,

Abraham-dá Isaac-á Jacob-á inbí Jôesi omuu.

27 Nă'in senă' dichuu wänbo ta'gendi diwówáji', gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe. Hedânkun t'ăhkí ípedeekw'ó úvíwăyundedi in dichuu'in há'to diwáywówápúuwí'in."

In shánkí kay'in tsontun

28 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedi'i nat'oe dívíhí'máađi, hedi Jesus-di híwó'nin hí' ovâymägi'in ûnhanginná, hediho Jesus-ví'piye namăađi óetsika'yan, "Wé'innan t'ăhkí Jôesi Tádáví tsontun diwedi in shánkí kay'in ûnmuu?" 29 Jesus-di óetų'an, "Nă'innân in shánkí kay'in namuu:

Un Israel t'owa bít'ôeyan,

Nanbí Jôesi i' shánkí natsonji'i namuu'i' i' wêedă' Jôesi na'ândi' namuu,

30 hedi undá únkhây'ă' nă'i shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i-á pín ta'gedi bînsígí-í'in, unbí pí'nă khó'jé-á, unbí hăă iwá, unbí ánshaadá, hedá unbí kay t'ăhkíđá.

31 Hedi nă'indá in eedi'in tsontundá namuu:

Háa un wí'bo úvípísígí waagibá

wé'gen t'owa wá' bînsígíhûuwí.

Wây-á tsontun nă'in wíjeví shánkí hay'in namuu'in wínak'óepí."

32 Nă'i Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'di Jesus óetu'an, "Háhkandi?, híwó bihéé'an. In ta'gen namuu untú waa, wêeda? Jôesi na'ân, hedi wiyá Jôesi-á wína'ânpi, i'da? 33 Híwó namuu animâa âyhûuwí'in oe méesate eepiye âyphamá-ídí Jôesi Tádá âymäänídí, hedá wiyá hääwí-á âymääní'in. Hebo shánkí híwó'nin namuu Jôesi âysígí-í'in nanbí pí'ná khó'jé-á, nanbí hangintandá, nanbí kay t'âhkídá, hedá wá? wây-á t'owa-á âysígíhûuwí'in ívípísígí waabá." 34 Jesus ûhanginná nă'i sendi híwó'di hí? óemägi'in hedi óetu'an, "U-á híyääda? útáy unkhâymúunídí Jôesi Tádáví tsonkhuu mânsígíkáyjídí." Hedi iwedi t'âhkídíbo diwôeda?poe Jesus wiyá hääwí óetsika'yâamídí.

I' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, to'ví ay-an ûnmuu?

35 Jesus-di i' méesate hay'i ee ovâyhá'odi ovâytu'an, "Heháadan in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in ditú?, i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ây iwedi'i'da? ûnmuu? 36 I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi David óehá'andi David-bo ginnân natú:

Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an naví tsondi hay'i?,
 'Naví ko'díngédí ósoge,
 hedi uví hânmin dovâyt'aaní hedá uví mange
 wínkáaní.'

37 Nă'i to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-díbo iví tsondi hay'i gin óetu'o?. Gin namuudá hádídanho David-ví ây iwedi'i'da?mân ûnmúuní?"

Jesus iví khäge'nin itu'an in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in waaginbá wídimúunípi

In báyéki t'owa híhchangidi dívít'ôeyande Jesus-di ovâyhá'odi. ³⁸ Ovâytu'an, "Nă'in t'owa Hudíyoví kuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'áyíngi'an. To whaadi'in dito'ondi diji' dâykeeyamídí to'wên dimuu'in, hedá ovâyhí'an t'owadi a'gindi ovâysengitu'âamí'in i' bú' pinge i'ge dijidi, ³⁹ hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkí'eediná' dihaydá in tsonninbí soje eedi dívíkw'ôení'in dida'. ⁴⁰ Kwiyă' inbí senă' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede', hedáhá' thaa t'ăhki dívíjûusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípida'o'. Gin díví'odi Jôesi Tádádí shánkí ovâytuhchănukhâymaa."

Wí kwee iví sen ũnchuu'i-á iví chă' t'ăhki Jôesi Tádáví'piye imăgi

⁴¹ Jesus i' méesate hay'i íve i' chă' phébay nú' isógedi in t'owa inbí chă' dâykuudedi ovâymunde'. Báyéki in kodit'owa dimuu'indá báyéki dâychă'kuude'. ⁴² Hedi wí kwee iví sen ũnchuu'i sehkanăwó nawówáji'i-á napówádí wíje chă' p'í'in itógi, híyăăda' i' chă' namuu. ⁴³ Hedi Jesus iví khăge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Ta'gendi wâytu'âamí, nă'i kwee iví sen ũnchuu'i sehkanăwó nawówáji wănbo i' chă' phébay iwe shánkí itógi t'ăhki in wé'gen dâykuu'inbí'wedi. ⁴⁴ In wé'gendáho i' chă' dínphade iwedi dívímăgi, hewănbo nă'i kwee-á báyéki ũnkw'óhpi wănbo hăyú imăa'i t'ăhki itógi — iví wówátsi i'amígí t'ăhki imăgi."

13

Jesus iví khăge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa

dâynayukhâymaa

¹ Jesus i' méesate hay'i iwedi napeemän dihaydi, wêe iví khäge'nin diwedi'i'di óetu'an, "Háhkandi?, námú'dí nã'i sa'wó'di tewhá nãwe nakw'ó'di?, hedá i' sa'wó'di k'uudi napa'andi-á." ² Jesus-di óetu'an, "Nã'i tewhá he'endi nää nâamúndepi'an. Hewänbo t'ähki hä'i-á t'owa dâynayukhâymaa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä'i tehpaawedi wíinate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyéki t'ôephade na'ã'in

³ Jesus i' okú "Olive Okú" gin dâytu'o' eedi napeedi wí'bo isóge, hedí p'ohuuge onä p'änäbo i' méesate hay'i imúnde?. Hedí Peter-á, James-á, John-dá, Andrew-á di'äädi óetsika'yan, ⁴ "Ti dítu'ãamí, hãnhay-an nã'i hãäwí i'gedi dítu'andi napuwagi'o? Hãä-an nakeepúuwí hedânho gínhanginnáanídí hãädi nats'anpúuwí'in?"

⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'áyîngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywäyu'amípídí. ⁶ Báyéki t'owa naví kháwä i'gedi dikä'ãägi'o, hedí wí'inbo ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Gindidi báyéki t'owa inbí hójo ovâywäyukankhâymaa. ⁷ Hewänbo t'owa tsowa dithaa'in háa kayi' dithaa'in dívihänbo' i'gedi ít'oedá, wíwovây'áyîngimäänípi. Nakhây'ã' nã'i hãäwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ã'ge'i thaa wa'di wína'ãhpi. ⁸ T'owa wêe nangewin dívihänkhâymaa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihänkhâymaa. Wáyjé t'ähki nanan'a'yäpuwagi'o, hedá báyéki dihapuwagi'o.

Hewänbo nä'i hääwí-á wí kwee páadé na'ejehay waagi'ba namuu, wa'di shánki napuwagi'o.

⁹ Undá wí'bo bí'áyíngi'an. Wovâypankhonkhây máadá tunjó wháagépiyá wovâyhûuwí, hedi i' Hudíyoví méesate eeje wovâywhädikhây máa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tson-ninbí'piyá wovâyhûuwí, naví'gedi bînt'ôe'amídí. ¹⁰ Hewänbo wa'di i' t'ä'ge'i thaa napówápídíbo', Jôesi Tádáví híwó'di tun t'ähki nange'in t'owa ovây't'ôe'amí'in nakhây'ä'. ¹¹ Owáy wovâypanhógidi tunjó wháagé wovâykándí, wa' ípówápídíbo wíwovây'áyíngimäänípi háa iwe ítúuní'in, hewänbo ihaydi i' hí' Jôesi Tádádi wovâte eeje wovâywhädikhây máa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'aymägi'i-áho ítúuní. Undá wí'bo wí'úvípíhí'khây máapi, i' Yä'dâa'i P'oewaahâadân wovâykhäge'khây máa bînhée'amídí. ¹² T'owa inbí tí'úuwín páadé'in inbí hânminbí mangepiye ovâykáani ovâyhâanú-ídí, hedi in tádá'indá hanbá inbí ây dâykhây máa, hedá in ây-á inbí tádá'in jíyá'inbí'piye dívíhânsaadi tson diwe ovâykwokkhây máa ovâyhâanú-ídí. ¹³ Báyéki t'owa di wovây't'aykhâdédí'inbí'piye hedá wé'ymáa naví'in íwânpimuudi, hewänbo in to'wên dívít'ôephadeyää'annin dichuu píhay, indá ovây'aywoeni."

Jesus-di i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi ovâytu'an

¹⁴ "Jôesi Tádáví ta'nin diwe Daniel ita'nan i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi, i' Jôesi Tádádi wänbo óet'ay'i'. (Bîntunnanpí'an, hedi únkhây'ä' íka'póewí'in.) Owáy ee ûnkhây'ähpí'we nawindi bînmû'di, ihaydáho un Judea nange íkw'ó'nin

úŋkhâ'ä' oe okú i'piye íjáaní'in. ¹⁵ Hedi wí to'wí iví wha'k'ay iwe naji'i' iwedi nawândi wí'úŋkhâ'ähpí ihayjê'ámí'in i' tewhá ee nats'úunídí wí hääwí wänbo ikáyjídí. ¹⁶ Hedi to'wí nava iwe naji'i-á wí'ibuunípi iví k'éwé'in to wänbo ikáyjídí. ¹⁷ Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiyä' disâamuu'in hedá in dâyt'âytsä'ó'indá, gá ingî'-á nakâypúuwídân dijáanídí. ¹⁸ Úvíjûusu'ámí ná'i hääwí te'núdí wínapúuwípi, ¹⁹ gá báyéki t'ôephade na'ädân. Jôesi Tádá ná'i nan oepáa ikhijé waabo t'owa dâyt'ôephadende', hewänbo owáy i' thaa napówá ihaydá shánki báyéki dâyt'ôephadekhâymaa, hedi há'to wiyá ha'wâa dâyt'ôepaadé-í. ²⁰ Hewänbo in to'wên Nanbí Sedó Jôesi Tádádí ovâyde'mannin dimuudiho', in t'owa báyéki thaa wí'ovâyt'ôephadepâkhâymaapi, gá imägidá to'wí wänbo há'to nawówáyêenídân.

²¹ “Hedi ihaydá t'owa ditúdáho', ‘Binmú'dí, nääwân naji' i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí,’ hediháa wây-á ditúdá, ‘Oe-ân naji',’ háa ditú waa wí'úwíwäyü-ípi, ²² gá hójo'in t'owa dikä'ägi'odân hedi wên ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedá wëndá ditúuní Jôesi Tádávi tukhe'mindá dimuu. Ná'in hójo'indá wên pínnán taa-á dâykeeyámí in t'owa ovâyháa'amídí, hedi inbí hójodibo in Jôesi Tádádí ovâyde'mannin in ta'gen namuu'in diwedi ovâyhänge'amí, ho nakodidi. ²³ Undá bí'âyingi'an. Wâytumáa hääwí t'ähki napúuwí i'gedi wa' napóepídíbo'.”

I' to'wí t'ähki t'owagi' na'aypyä'i nawáy'ä'

24 “Hedi i’ thaa naná’ dihaydi hä’in t’ôephade nahán dihaydi, i’ than nakhunpuwagi’o, i’ p’óethay wänbo wínakeepúuwí. 25 In agóyó-á makówádá dijaymú-í, hedá t’ähki oe makówá nasaa’i-á na’a’yäpúuwí. 26 Hedi ihaydi in t’owadi naa t’ähki t’owagi’ o’aypuyä’i’ omuu’i’ okhúwá jâa o’ädi dímúuní, báyéki pínán kay wóegé hedá sa’wó’di kohthay wóegá o’ää-í. 27 Hedi in makówáwin t’ôepa’aa’in dovâypunjôení in dovâyde’mannin ovâywé’ge’amídí p’inpiyedá tsânpiyedá aakonpiyedá thanpiyedá, wéngé t’ähki náa oepáa k’aydi dikw’ó’nin deejedá ovâywé’ge’amí.”

Jesus-di wên fig tay i’gedi ihé’an hääwi ovâyhá’amídí

28 “Wên fig tay binmú’dí hääwi ihâhpúuwídí. I’ taykhóe’ây na’ohphuupoe’odi nats’antsáwäpuwamän dihaydi, úhanginná nata’ánpowa’ä’inpí’an. 29 Hedi gindidibá owáy ná’i hääwi i’gedi wâyt’ôe’an bînmû’ ihaydá úhanginnáaní púnú’ naná’nin naa owáy’ää-ídí, phódi nú’ owin waagi namúuní. 30 Ta’gendi wâytumáa, t’ähki in náäwin t’owa há’to diháani wa’dí ná’i hääwi t’ähki páadé nats’anpoe’opídíbo’. 31 Makówá-á hedá oepáa k’aydá t’ähki nakhangi’o, hewänbo naví tundá há’to dînháani.”

Häädi Jesus nawáy’ä’in to’wí wänbo wí’úhanginnáhpí

32 “Hewänbo häädi ná’i hääwi napuwagi’o’in to’wí wänbo ta’gendi wí’úhanginnáhpí. In makówáwin t’ôepa’aa’in wänbo wí’úhanginnáhpí,

hedá naa Jôesi Tádáví ay omuu'i wänbo-á wídínhanginnáhpí. Jôesi Tádáda'mân ûnhanginná. ³³ Hediho bíkhây'andá bí'áyîngi'an, häädi ná'i hääwí napuwagi'o'in wí'únhanginnáhpídí. ³⁴ Gin waagibá napúuwí: Wí sen iví tewhá ijoe'andi wáy kayi'piye namäädi iví t'ôe'in ovâyk'û' iví hääwí ôn'áyîngi'amídí hedá háa inbí t'ôe dâý'amí'indá ovâyjôn, hedi i' phódi áyí'di' ôetu'an nakhây múunídí. In t'ôe'in wídínhanginnáhpí häädi ná'i sen nawáy'ä'in. ³⁵ Ná'i sen waagi'ba naa omuu, hediho íkhây múuní, wí'únhanginnáhpí häädi owáy'ä'in — hádéewáy kindi, háa khun pinudi, háa hédénpiye, háa nathanpee'ä' ihaydi. ³⁶ Úví'áyîngi'anpídá wáy tsíkhagipi opówádí íjó'kw'ôndibo wâyshaa-í. ³⁷ Háa un wâytu'an waa, t'ähkí t'owa-ân hanbá dovây tumáa: Íkhây múuní'in únkhây'ä'."

14

Wên hí' dâyk'û' Jesus óekáyjídí

¹ Wa' wíje thaa ûntáy in Hudíyoví shánkí'eedi Passover gin dâytú'o'i dínpóewídí, ihaydi i' pává oewáaseepí' dâyk'o'. In owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá dâytuwämáa hádídí kaadibo Jesus óekáyjí'in óeháyjídí. ² Ditú, "Nää-á wa'di ná'in shánkí'eedi napoe'odi wí'íví'amípí. Ha'wáa iví'andá, wáy ná'in t'owadi na'in díyâ-á."

Oe Bethany bú'ay Jesus sa'wó nasundi ka'p'oe ôn'ewe

³ Ihayhäädibá Jesus oe Bethany bú'ay naji', hedi wí sen Simon gin nakháwä'iví' ihúhuo',

nǎ'i sendá naphéetaymuuwän. Jesus nahúu'än dihaydi wí kwee wên p'onbay'ay imáadí nats'ú, indá k'uu ts'ǎ'i'đi ûnpa'an hedí wí ka'p'oe "nard" gin dâytu'o'i' ûnku'un. Nǎ'i ka'p'oe-á sa'wó'gí nasun hedá hânho-á nachä'muu. Hedí i' kwee in p'onbay'ay k'áy iháve, hedí nǎ'i ka'p'oe-á Jesus-ví p'ó'dé ôn'ewe. ⁴ Wên t'owa iwe dikw'ó'nin dâymû'đi dit'ayji', hedí wí'nǎ táye dívítumáa, "Háadan nǎ'i ka'p'oe-á ipedee'an? ⁵ Powin tǎgintǎ (300) thaa t'ôe díví'andi wá'áadi nakuhchadee-íwän, háa madi shánkí wänbo', hedí i' chǎ' in sehkanǎwó diwówáji'in ovâymääníwän." Hedí i' kwee-á hânho óetunsúu'an. ⁶ Jesus-di ovâytu'an, "I' kwee ánpí bin'an. Háadan bînt'aymáa? Híwóho sa'wó'gí naa dí'an. ⁷ Hǎädi wänbo in sehkanǎwó diwówáji'in t'owa undádí únkwo'ní, hedího hǎädi wänbo nǎwe hǎäwí híwó bîn'amí'in ída'dá, únkodi bîn'amídí. Hewänbo naa-á nǎwe hǎnhay wänbo t'ǎhkí undádí wí'ochangí'opí. ⁸ Nǎ'i kwee háyú ûnkodi ihay i'an. Wa'đi in pení ovâykhǎ'kw'ódipídíbo' inbî'đi dâyka'p'oe'ewende', hedí hanbá i'đi naa dí'an wa'đi ochuupídíbo'. ⁹ Ta'gendi wâytumáa, wǎhǎä wänbo nǎ'in Jôesi Tádáví híwó'đi tun ônphadende' eeje nǎä oepáa k'aydi t'ǎhkí, háa nǎ'i kwee i'annin ovâyt'ôe'amí, iví'gedí díví'ánshaa'â'amídí."

Judas nahíje Jesus óeku'p'âynídí

¹⁰ Hedí Judas Iscariot, wí in tǎ'đi wíje khäge'nin diwedí'i namuu'i', in owha' p'ó'dédí'inbî'wepiye namáa Jesus óeku'p'âynídí. ¹¹ Hedí nǎ'in owha' dit'oe ihaydi t'ǎhkí dihíhchanpóe, hedí inbí tun

Judas óemägi chä? óewá?âa-ídí. Hediho iwedi Judas ituwämáa hádídí Jesus inbí mange óekáaní'in, háädi ûnkodi ihaydi.

Jesus-áđí iví khäge'nindáđí dimän i? Passover shánkí'eedi koegi? dâyk'o'íđí

¹² In Hudiyo dínshánkí'eedipoe'o, i? oewáaseepî? pává dâyk'o'í? I? páadé'i shánkí'eedi thaa in k'úwá'ây dâyhánúnde?, Passover koegi? gin dâytu'o'í dâyk'o'íđí. Hedi Jesus-ví khäge'nindi óetsika'yan, “Wähäâ-an na'in gimú-í'in unda? háäwí âykhây'amíđí i? Passover koegi? âyk'o'íđí?”

¹³ Hedi wíjedi in khäge'nin ovânsan dân'amíđí. Ovântu'an, “Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovânjay-í. I-áđíba damú-í. ¹⁴ Hedi wáy i-á nats'únda i? sen iví tewhá ûnmuu'í? dântu'âamí, ‘Nanbí háhkandi'di dítu'an wítsika'yâamíđí, Wé'i íve-an naagi? dînmuu, eewân naví khäge'nindáđí ná'i Passover koegi? âyk'o'í?” ¹⁵ Hedi i? sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovânkeeyamí, háä t'âhkí gíntáy'i nakw'ôndi. Ee-áho i? koegi? dânkhây'amí.” ¹⁶ Hediho in khäge'nin damäädi i? bú? iwe dats'ú, hedi háäwí t'âhkí háa Jesus natú waagibá dânshaa, hediho i? Passover koegi? dânkhây'an.

¹⁷ Nakin dihaydi Jesus-á iví khäge'nindáđí i? tewhá eepiye dimää. ¹⁸ Dihúukw'ôn dihaydi Jesus-di ovâytu'an, “Ta'gendi wâytumáa, wêe un naa-áđí úvihuújo'in diwedi'i'di naa díkuhpekhâymaa.”

¹⁹ In khäge'nin diháachanpóe, hedi wí'inbo óetu'an, “Tí naa-ân gin dáy'amí? Naa-á há'to?”

²⁰ Jesus-di ovâytu'an, “Wêe un tá'di wíje iwedi naa-áđí iví pává ná'i sää iwe ip'ohtôení'i?,

i'dân díkuhpekhâymáa. ²¹ Naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' ochuwagí'o, Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu waagi. Hewänbo nã'i to'wí díkuhpekhâymáa'i-á t'ôephade ûnpúuwí. Shánkí híwó i' sen ûnpúuwíwän na'aypuyäpidí."

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

²² Dívihujo' ihaydi Jesus wí pává ikê'di Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá iví khäge'nin ovâymägi, hedí ovâytu'an, "Binhó'gí, nã'i-á naví tú' dînmuu." ²³ Hedáhá' wên k'édé ikê'di wiyá Jôesi Tádá óekú'daa'andi ovâymägi, hedí t'ähkídíbo wí dâysuwä. ²⁴ Hedí ovâytu'an, "Nã'i-á naví ûnp'oe dînmuu. Naví ûnp'oe-á t'ähkí t'owagí' doncha'gí'o, hedí owáy gin naa dáy'andiho Jôesi Tádáví tun imägi'i ho ûnpúuwí. ²⁵ Ta'gendi wâytumáa, há'to wiyá dóméenasuwä-í owáy Jôesi Tádádí naa dítsondisóge píhay, hedí ihaydá wiyá pí'wí méena waagibá dósuwäkhâymáa." ²⁶ Hedí dâyjûusukha'wandi i' tewhá iwedi dipee, hedí oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye dimää.

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á powin untúuni naa wídítaapi'in"

²⁷ Dimändi Jesus-di ovâytu'an, "Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyí'di' dóháyjí,
hedí in k'úwá dívîwade'gí'o.

Ha'wâabá un ûnpuwagí'o. Naa díkhe'khâymáadáhá' undá t'ähkídí díjoe'andi úvîwadekhâymáa. ²⁸ Hedí owáy owáywówápóe ihaydá Galilee nangepiye unbí páadé omän." ²⁹ Peter-di óetu'an, "Tobá t'ähkídí wóejoe'an wänbo', naadá há'to'."

30 Hewänbo Jesus-di óetu'an, "Nä'in ta'gendi wítu'âamí: Nääaví ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyí'di' dóháyjí,
hedí in k'úwá dívíwagedí'o.

Ha'wâabá un únpuwagí'o. Naa díkhe'khây máadáhá' undá t'âhkídí ná'i khunbo', wí dee sen wa'di wáygín ikinpídíbo' u-á powin untúuní naa wídítaapí'in." 31 Hewänbo Peter-di shánkí kay'indi óetu'an, "Tobá u-ádí naa díhay wänbo', naa há'to hânhay wänbo otúuní wíwítaapí gin." Hedí t'âhkí in wé'gen khäge'nin hanbá ditú.

Jesus oe Gethsemane ijûusu'an

32 Nä'i tay jáa iwe dipówá, Gethsemane gin dâytu'o', hedí Jesus iví khäge'nin itu'an, "Náwe bíkw'o'. Naaáadáhá' undá t'âhkídí o'âámú-í dáyjûusu'amídí." 33 Hewänbo Peter-á James-á hedá John-dá i-ádí ovâyho'. Ihaydi khunwôeda'di óemáa hedá iví pí'ná ûnkháapóe. 34 Hedí ovâytu'an, "Naví pí'ná khó'jé hânho otaachanpoe'odi háäwí ochuu-í waa ochaa. Näwebo úvítsíkhakw'ôení hedá áyíngidi bíkwo'be." 35 Wíyá háy namäädi iwe nange iseewhaadik'û', hedí ijûusu'an ná'in nats'anpuwagí'o'in wí'únpúuwípí, nakodidáho'. 36 Ginnân ijûusu'an: "Naví Tádá, u-á háä t'âhkí úkodi bí'amídí. In t'ôephade donkhây máa'in naa oda' dînjâa'amí'in. Hewänbo tobá napúuwí háa u-á unda' waa, háa naa oda' waagá joe."

37 Hedí in poje khäge'nin dikw'ôn diwepiye nawáymäädi dijókhawâkw'ôndi ovâymu', hedí ovâyjóhsandi Peter óetu'an, "Simon, háadan unjókchá? Ti wí háy t'âhkí wänbo wí'úkodipí'an

áyîngidi unchanídí? ³⁸ Áyîngiddi bíkwo?be hedá bíjûusu?an, hedânho wovâytyayinde? ihaydi híwóhpí wí'úví?amípí. Pín ta?gedi híwó úví?amí?in ída?, hewânbo unbí tú?dá wí?íkaypí.”

³⁹ Hedáhá? nawáymäädi háa hãnhay ijûusu?an waagibá wiyá ijûusu?an. ⁴⁰ Hedi iví khäge?ninbí?wepiye nawáy?äädi wiyá ovâyjóhshaa, hânho dikayhándí, hedi wídínhanginnáhpí háa óetu?amí?in.

⁴¹ Hedi powingî? ijûusu?andi nawáy?äädi ovâytu?an, “Ti wa?di íjó?kw'ó hedá úvíkaykhanwówá?o”? Hãhayda?dibo?” Ihaydiho naná. Nää-á to?wídi in t'aywóhkanninbí mange díkání naa, t'ähkí t'owagi? o'aypuyä?i? omuu?i?. ⁴² Bíwínú, gimú-ího?. Binmú?dí, í? díku?p'égi?i ho napówá.”

Jesus óepankê?

⁴³ Wa?di ihí?máa ihaydi Judas napówá, i-á wêe in tä?di wíje khäge?nin diwedi?i?bá namuu. Báyéki wây-á t'owa i-ádi diji?. In owha? p'ó?dédí?indá hedá in Hudíyoví kuu dâyhá?o?indá hedá in Hudíyoví tsonnindá nã?in t'owa ovâysan tsijó phá?-á phé-á wóegé. ⁴⁴ Dipówápídíbo Judas, í? Jesus óeku?p'égi?i?di ho ovâytu?an in t'owa, “T? sen dóp'ohtsääkhâymáa?i-áho í? namuu. Bînpánkáyjí hedi áyîngidi bînhûuwí.”

⁴⁵ Hedi Judas wesebo Jesus-ví?piye namäädi óetu?an, “Háhkandi?,” hedi óep'ohtsää, ⁴⁶ hedi in t'owadi Jesus óeyâ?di óepanho?. ⁴⁷ Wí Jesus-ví khäge?di? iwe nú? nawindi iví tsijó phá? iwahkê?di í? owha? p'ó?dédí?ví t'ôe?i? p'ó?dé óewhãdi, hedi iví oje he?yinbo ônt'ó?ts'â?. ⁴⁸ Hedi

Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Háadan tsijó phá'ádí phé-ádí íkhehpówá dípankáyjídí wí jänákíkandi' omuu waabá? ⁴⁹ Thamuwaagi i' méesate hay'i ee naa undádí oji' wâyhá'odi, hedi wídípankê'pí. Hewänbo nää-á gin úví'o', háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû' waa napúuwídí." ⁵⁰ Hedi t'âhkí iví khäge'nindi óejoe'andi dijân.

⁵¹⁻⁵² Wí e'nú wá' wên aa ts'ä'inda' na'aamuudi Jesus ûnwójeji', hedi in t'owađi óeyâ', hewänbo najândi in aada' dínjoepóe.

In Hudíyo tunjowa'di Jesus iví'gedi óetsika'máa

⁵³ Jesus i' owha' shánkí p'ó'dédí'ví'piye óeho'. Eebá in wé'gen p'ó'dédí'in owha'-á, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá dívíwé'ge'an. ⁵⁴ Jesus óehon dihayđi Peter-á tí'úugá kayi'didibo-á nawóemän, hedi i' p'ó'dédí' owha'ví tewhá tehpaá búge nats'ú, hedi in sundado áyí'nindádí isóge isúwá'amídí ee naphaa iwe. ⁵⁵ Oe íve in owha'-ádí hedá in tunjowa' dimuu'indádí dâytuwämáa wí to'wí híwóhpí Jesus-ví'gedi ihée'amídí, hedânho Jesus óeháyjídí, hewänbo wídâyshaapí. ⁵⁶ Báyéki t'owa iví'gedi dívíhójo'an, hewänbo handa' wíditúhpí.

⁵⁷⁻⁵⁸ Ihayđi wên hójo'in dívíwínúdí ginnân ditú: "Git'oe natúdí, 'Nä'i méesate hay'i t'owa dâytege'i dónayukhâymaa, hedi poje thaa iwe wíyá méesate t'owa dâyk'û'pí' naa dótegegi'o.' " ⁵⁹ Hewänbo nä'in t'owa wänbo wí'inbo handa' wíditú'pí.

⁶⁰ Hedáhá' i' owha' p'ó'dédí' in t'owa t'âhkíví páadépiye iwínúdí Jesus óetsika'yan, "Ti háabo wí'untúunípi'an nä'i hääwí indi wônchänunde' i'gedi?" ⁶¹ Hebo Jesus-á tunginpi' nawindi háabo

wí'óetu'anpí. Wíyá i'owha' p'ó'dédí'di óetsika'yan, "Ti ʉ-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí? Ti ʉ-ân i' ây'a'ginmä'iví ay unmuu?" 62 Jesus natú, "Naa-ânkun omuu, hedi un t'âhkídí dípuwâkhâymáa naa, t'âhki t'owagí' o'aypuyä'i' o'ândí i' to'wí t'âhki kay imáa'iví ko'díngedí. Hedá makówádí okhúwá jâadi o'âdi dípuwâkhâymáa."

63 Ha'wâagi Jesus natúdí i' owha' p'ó'dédí' iví k'éwé'in to isíve, in t'owadi óemúunídí nat'ay'in, hedi natú, "Wây-á to'wên wígintáypí iví'gedí dívihée'amídí. 64 Háa natú'in ít'oe'pí'an. Natú i-á Nanbí Sedó Jôesi Tádá waagi'ba namuu. Hânnan ída' ây'amí'in?" T'âhkídíbo ditú, "Gá óeháyí-ân, híwóhpí âyshaadi."

65 Hedi wêndi Jesus óe'ohphay, hedi óetsíwhi'andi óemahpúudí óetu'an, "Dítu'an to'dan wóemahpúu'in." Hedi in méesatewin sundadodi óeyâ'di háyänbo óemapháve.

Peter-di ovâytu'an Jesus wí'óetaapí'in

66-67 Peter oe áagé i' tewhá tehpaá búgebo wa'di nají', hedi wí a'yú i' owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'i namuu'i Peter-ví'we napówádí óemû' isúwá'odi, hedi óedamúndedí óetu'an, "U' wá' Jesus Nazareth-wí-ádí unjiwän." 68 Hewänbo Peter natú, "Joe, naa-á joe. Naa wí'oka'póya'pí hääwí'gedí bihí'máa'in." Hedi iwedi napeedi in tehpaá phódi nú'piye namää. 69 I' a'yúdí wíyá óemû', hedi in iwe diwinnin ovâytu'an, "Ná'i sen in Jesus-ví'in diwedi'i'ba namuu." 70 Hebo Peter wíyá natú, "Naa-á joe." Hây napóe ihaydi in diwin diwedi wí to'wídí Peter óetu'an, "Ta'gendi ʉ-á

Galilee-wibá unmuudibo Jesus-ádíba unjiwän.”
 71 Peter natú, “Jôesi Tádádí dítuhcháänú-í ta’ge dáyhí’ máapídí. Hã’i sen iví’gedi úvíhí’ máa’i-á wídótaapí.” 72 Ihaydibá wesebo wí dee sen ikin. Hedi Peter ûn’ánpówá háa Jesus-di hánwaa óetu’annin: “Wa’ i’ dee sen wáygín ikinpídíbo?, Ƴ-á powin untúuní naa wídítaapí’in.” Hedi Peter hânho isíhtää.

15

Jesus-á Pilate-ví’piye óetsondiwekán

1 Wa’déedí nanân dihaydi in owha’ p’ó’déedí’indá, in tsonnindá, in Hudíyoví kuu dáyhá’o’indá hedá t’ähkí in tunjowa’ dimuu’indá dívíwé’ge’an háa díví’amí j’gedi dívíhée’amídí. Hedi Jesus óewhi’andi iwedi óeho’di Pilate-ví mange óekán. 2 Pilate-di Jesus óetsika’yan, “Ti Ƴ-á in Hudíyoví tsondi hay’i unmuu?” Jesus-di óetu’an, “Háa Ƴ’bo untú waa.” 3 Hedi in owha’ p’ó’déedí’indi báyéki híwóhpí’ Jesus ónchänunde?. 4 Hedáhá’ Pilate-di wíyá óetsika’yan, “Ti háabo wí’untungi’opí’an? Ti ná’i báyéki híwóhpí’ Ƴ’ wónchänundedi wí’unt’oepí’an?” 5 Hebo Jesus-á wa’di háabo wínatúhpí, hedi Pilate óehá’an.

Jesus óeháyjí, hewänbo Barabbas-á óema’p’ädí

6 Paayo waagi ná’i Passover shánkí’eedi dinnân dihaydi, wí wêe pan Pilate-di óema’p’ädínde?, to’wí in t’owa dida’i?. 7 Wí sen Barabbas gin nakháwã’i-ádí wây-á sená’dádí dipankw’ó, indá i’ bú’ iwe’in t’owa ovây’t’e’ya’nandi in p’ó’déedí’inbí’piye dívíhãnsaa, hedi ihaydi dâyt’owat’ahánú. 8 In t’owa Pilate-ví nú’piye dívíhãdi óedaa’amídí

ovây'amídi paayo waa i'oo waa. ⁹ Pilate-di ovâytsika'yan, "Ti ná'i Jesus wâyma'p'âädi-í'in ída', un Hudíyoví tsondi hay'i únmuu'i'?" ¹⁰ Ha'wâa Pilate natú gá ûnhanginnândân in owha' p'ó'dédí'indi Jesus óethúumáađibo iví'we óemangekánnin. ¹¹ Hewänbo in owha' p'ó'dédí'indi in t'owa báyéki ovâyhée'an Pilate óedaa'amídi Barabbas-ân óema'p'âädi-ídi, Jesus-á joe. ¹² Hediho Pilate-di wíyá in t'owa ovâytsika'yan, "Hedi hânnan dó'amí ná'i?, i' bínkháyä'de'i Hudíyoví tsondi hay'i gin?" ¹³ In t'owa dívítuwínú, "Wên phé'win deedi nát'óhtägek'u'!" ¹⁴ Pilate-di ovâytsika'yan, "Háadan gin dó'amí? Háawin t'aywó'ninnan i'an?" Indá shánká dívítuwínú, "Phé'win deedi nát'óhtägek'u'!" ¹⁵ Pilate nada' in t'owa ovâyhíhchannamí'in, hediho Barabbas óema'p'âädi. Ihaydá natsonpóe Jesus óewhääni'in, hedi in sundadoví mange óejoe'an phé'win deedi óet'óhtägek'úuwídi.

In sundadodi Jesus óejänäki'an

¹⁶ Páadé Jesus ee Pilate-ví tunjó tewhá tehpaá búge óets'úde, hedi in wé'gen sundado t'ähki ovâywé'getu'an. ¹⁷ Hedi wên pí tsáawä'in k'éwé'in to óetógi, tsondi hay'ivi aa waagi'ba namuu'in, hedá wên wääkhän dây'ophidé'annindá óep'óhtógi. ¹⁸ Hedi óejänäkísengitu'andi óetu'an, "Hân un'ân, Hudíyoví tsondi hay'i unmuu'i'." ¹⁹ Hedi hâyänbo p'ó'dé óewhä' wên phédi, hedá óe'ohphayde', hedá dívídege'dikw'óe'ódi óe'a'gin waa-á díví'an. ²⁰ Óesúugímáadi dívíbowa ihaydi, in pí tsáawä'in to

óep'á̇ḋiḋi ivîndá óewáytógi. Ihaydáhá' iwedi óeho' phé'win deedi óet'óhtägek'úuwídí.

Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'û'

²¹ Ihaydibá wí sen Simon gin nakháwä'í' oe nava iwedi i' bú' eepiye na'ä'. I-á Ćyrene bú'wi namuu, hedí Alexander-ádí Rufus-ádí iví áy ûnmuu. In sundadodi ná'i sen óekaygi'an Jesus-ví phé'win ônhûuwídí, ²² hedí Jesus in okú Golgotha gin dâytü'o' iwe óeho'. (Ná'in tun Golgotha-á "p'óhkhúbay" ginnân namuu.) ²³ Hedí wí méena-ádí ná'i woe myrrh gin dâytü'o'i-ádí dawóemuu'í' óemägi, hewänbo wí'isuwäpí. ²⁴⁻²⁵ Hédéndí whänu iwe naná phé'win deedi óet'óhtägek'û' ihaydi. In sundado-á díví'áywan iví aa dívíweejé-ídí. ²⁶ Hedí wên phéphá'ay phé'win kw'áye dâyt'í'k'û' eedi hääwí dâyta'nan in t'owa dínhanginnáanídí hääwí i'gedí óetuhchänunde'in. "In Hudíyoví tsondi hay'í'" gin dâyta'nan. ²⁷ Hedí wên wíje sänmin wá' i-ádí ovânt'óhtägek'û', i' wêe ko'díngédí, i' wêe-á yä'mängédá. ²⁸ Hedího gin napóe háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûnta'muu waa: "I-á wá' wí jänäkíkandi-ân namuu" gin t'owa ditúuní.

²⁹ Hedí in t'owa diphade'nin dívíp'ônwádá'o' óeháachannamídí, hedá t'ämägá óetumáa. Ditú, "U-ân ná'i méesate hay'í' nâanayukhây máawän, hedí poje thaa iwebo wíyá nâakukhây máawän. ³⁰ Nää-á wí'bo ópi'aywon, hä'in phé'win diwedi ówhanbe." ³¹ In owha' p'ó'dédí'indádí hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí wá' Jesus ônp'áhkaadi ditû', "Wé'gen t'owa-áho i'di ovây'aywonde', hewänbo wí'bo-á ipi'aywoenídí wí'ûnkodipí. ³² Ná'i sendá i'

toʷwí Jôesi Tádádí óesógeʹiʹ t'owa ovâyʹaywoenídí namuudáhoʹ, hedá Israel nangewi tsondi hayʹi-á namuudáhoʹ, i-á ûnkhâyʹăʹ hăʹin phéʹwin diwedi nawáaniʹin âymúunídí, hedânho ivíʹpiye ívíwăâyú-ídí.” Hedi in wíje i-ádí phéʹwin deedi dawhiʹkʹóeʹindá wáʹ óejänäkítumáa.

Jesus nachuu

³³ Taagepiye nanáʹ dihaydi iʹge t'ähki nakhunpóe thíʹêedi poje puwahay. ³⁴ Hedi poje iwe napóe ihaydi, kaygibo Jesus Hudíyoví tundi natú, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” (Năʹi híʹ-á ginnân namuu: Naví Jôesi, naví Jôesi, háadan díjoeʹan?) ³⁵ Wên t'owa núʹ diwinnin háa natú waa dit'oe, hedi ditú, “Bít'ôeyan, Elijah óekháyăʹdeʹ.” ³⁶ Wí toʷwí iʹăă wên hăăwên nap'ohsaadeeʹin ikáyjídí, hedi wí méena ojohayʹi iwe ip'ohtógidi wên poesú hayʹin diwedi ôntege ip'ohúunídí, hedi natú, “Âymúuní tigú Elijah naʹăă-í năʹin phéʹwin diwedi óewăave-ídí.” ³⁷ Hedi Jesus kaygi ituwínúdí t'ăʹgedi ihăăʹan.

³⁸ Ihaydibá in aa nakhaanáʹnin iʹ méesate hayʹi khóʹjé nawhiʹwonnin nasivedee, kw'áyedibo áagéhay pínu-á nasivedee. ³⁹ Hedi iʹ sundado p'óʹdédiʹ Jesus-ví páadépiye nawindi hádídí Jesus nachuuʹin imûʹ, hedi natú, “Taʹgendi năʹi sendá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.”

⁴⁰ Wên kwiyăʹ wáʹ iwe dijiʹ, indá hây kayiʹ diwedi dâymúndeʹ. Năʹin poje dikháwă Salome-á, Mary-á (i-á Magdala búʹwi namuu), hedá wiyá wêe Mary-á (i-á Joses-á hedá James iʹ tíʹúugéʹi-á inbí jíyá dänmuu). ⁴¹ Năʹin poje kwiyăʹ Jesus-ádí dimändi óekhágeʹmáa waʹdi oe Galilee najiʹ ihaydi,

hedī năʔindá i-ádí wây-á kwiýăʔdádí Galilee-dí Jerusalem-piye wéʔge díʔăă.

Jesus t'owápho ee óetógi

⁴²⁻⁴³ Ihay thaa-á in Huđíyo dívíkhâyʔoʔ, gá wíyá tháwándá kaykhanwówá thaa nanáanídân. Hedī nakinpuwamän dihayđi wí sen Joseph gin nakháwăʔi napówá, i-á Arimathea búʔwi namuu, in tunjowaʔ diwediʔiʔbá namuu hedá naʔaʔginmuu, hedī natsíkhajiʔ Jôesi Tádádí óesóege-ídí iʔ toʔwí t'owa ovâyʔaywoeniʔiʔ. Wesebo khunwôedaʔginpídí Pilate-víʔpiye namää iʔ pení óedaaʔamídí. ⁴⁴ Jesus ho nachuuʔin Pilate nat'oeđi hânho óeháaʔan, hedī in sundadóví p'óʔdédíʔ óetsikaʔyan háa taʔgendi Jesus nachuuʔin háa joe. ⁴⁵ Óetuʔan nachuu-ákun, hedīho Joseph iʔ pení óehúwiʔin óemăgi. ⁴⁶ Hedī Joseph wên aa ts'ăʔin ikumă, hedī iʔ pení in phéʔwin diwedi óewávedi in aadı óeʔánnan. Hedáháʔ iʔ pení wí t'owápho dâykídi iwe óetógi, hedī wí k'uu hayʔiʔ iʔ pho iwe itidísóge. ⁴⁷ Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, iʔ Joses-ví jíyá unmuuʔi-á, dănmúʔ wáygé Jesus óek'úʔin.

16

Jesus nawáywówápóe

¹ Iʔ kaykhanwówá thaa naphađe ihayđi Salome-á, Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i-á James-ví jíyá ûnmuuʔi-á, wí saʔwó nasundiʔ woe dâykumă, Jesus óeʔăyú-ídí. ² Dumîngu iwe hédéndí héʔdibo nathanpeeʔăʔ ihayđi, iʔ t'owápho eepiye dimää. ³ Waʔ dimän dihayđi wíʔnă táye dívítsikaʔmáa, “Toʔdan iʔ k'uu dînhângeʔamí iʔ t'owápho iwediʔ?” (Năʔi k'uu-á ívíwo hayʔi namuu.)

4 Hedi dívíbéedí i' k'uu ho nahângemuudi dâymû?
 5 Hediho dits'ú ee t'owápho ee, hedi wí e'nú wên ts'ä'in to whaadi'in nato'ondi ko'díngedí na'ándí óemû?, hedi ovâypíhää. 6 Hebo i'di ovâytu'an, "Wí'íkhunwôeda'ípí. Jesus oe Nazareth-wi bîntuwämáa, i' phé'win deedi óet'óhtägek'û'i', hebo i-á nää wína'änpí, i-á nawáywówápóe. Binmú'dí hää óek'ú? iwe. 7 Bípûn, Peter-á in wé'gen khäge'nindá bîntu'âamí, 'Jesus unbí páadé oe Galilee-piye namän, hedi iwe bînmúuní, háa wovâytu'an waa.' " 8 Hedi i' t'owápho iwedi dipeedi dijân, ovâypíhäädi dithathapoe'o. Hânho dikhunwôeda'di to'wí wänbo háabo wíðâytu'anpí.
 *

Mary Magdalene-di Jesus óemû?

9 Dumîngu naná' diwe Jesus nawáywówápóe ihaydi, Mary Magdalene-bí'piye páadé ipikeeyan. Nää'i kwee-á namuu i' Jesus-di in tsé ihay yä'dâpí'in p'oewaaahâä ônkhehpiye'i'. 10 Hedi Mary namäädi Jesus-ví k'ema'in dibo'aadi hedá diséejidi ovâyshaa, hedi háa ûnpóe'in ovâyt'ôe'an. 11 Hewänbo Jesus nawáywówápóedí Mary-di óemû'in dit'oedi wíðívíwäyupí.

Wíjedi Jesus óemû?

12 Jesus piháa ûncháadi wên wíjeví'piye ipikeeyan, indá Jerusalem bú'dí i' nava iwepiye dapeemän. 13 In wíje i' bú'piye dänwáybun, hedi háa dänmû' waa in wé'gen Jesus-ví khäge'nin ovâyt'ôe'an, hewänbo wíðívíwäyupí.

* **16:8** Nää'i hí? nää 9-20 nata'muu'i-á i' shánkí hehääwi Mark-vi ta'di gínkw'ó' deeje wínata'muupí.

Jesus-ví tã'di wêe khãge'nindi óemû?

¹⁴ Tí'úugédí in tã'di wêe khãge'nin dívíhúujo? ihaydi Jesus inbí'piye wíyá ipikeeyan, hedi wáyupí'indá p'óhkây'indá dimuudi ovâyt'e'yan, in to'wêndi nawáywówápóe'in óemû'in wí'ovâywâyundepídí. ¹⁵ Hedáhá? ovâytu'an, "Ja' nää oepáa k'aydi t'ãhkí bípûn, hedá t'owa t'ãhká Jôesi Tádáví híwó'di tun bîntunphaadé-í. ¹⁶ T'ãhkí to'wên dívíwâyunde'indá hedá ovâyp'ó'p'oe'annindá ovây'aywoení. Hewänbo to'wên dívíwâyundepí'indá ovâytuhchänukhâymaa. ¹⁷ In dívíwâyunde'in naadi dovâyk'úuwí ná'i pinnán t'ôe dâý'amídí: In yã'dâapí'in p'oweahhã t'owaví'wedi dâykhehpeeyé-í, hedá piháawi tundá dívíhée'amí. ¹⁸ Di'ânpidíbo dâypãäyuhógidi, háa hãäwí nakhe't'ôe'i dâysuwãdi, há'to háabo dipúuwí; hedá inbí mandi in t'owa dihay'indá ovâytãgedi, indá dihekhãapúuwí."

Jesus makówápiye napee

¹⁹ Hedi Jesus i' shánkí natsonji'i'di ovâyhí'bowa ihaydi, makówápiye napee, hedi Jôesi Tádáví ko'díngédí isóge. ²⁰ Iví khãge'nin iwedi dimää t'owa wãhãä t'ãhkí iví tun ovâyt'ôekanhúuwídí, hedi Jôesi Tádádí ovâykhãge'nan, hedi i' pinnán t'ôe napoe'o'i'di in t'owa ovâykeeyan ta'ge dívíhí'máa'in.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tʷʷ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997